

Upravništvo Ljubljana, Knafljeva 5
— Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126.

Inseratni oddelk: Ljubljana, Selendurgova ul. — Tel. 3492 in 2492.

Podružnica Maribor: Grajski trg 7.
— Telefon št. 2455.

Podružnica Celje: Krcenova ulica 2.
— Telefon št. 190.

Podružnica Jesenice: Pri kolodvoru št. 100.

Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 42.

Podružnica Trbovlje: v hiši dr. Baumgartnerja.

JUTRO

PONEDELJSKA IZDAJA

Uredništvo:

Ljubljana, Knafljeva ul. 5. Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.

Ponedeljska izdaja »Jutra« iznaja vsak ponedeljek zjutraj. — Naroka se posebej in velja po pošti prejemana Din 4.— po raznašalcih dostavljena Din 5.— mesečno.

Maribor: Grajski trg št. 7. Telefon št. 2455.

Celje: Strossmayerjeva ul. 1. Tel. 65.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Državni proračun za štiri mesece

Izjava finančnega ministra dr. Šuteja — Celoletni proračun je povišan za dve in pol milijarde dinarjev, od česar odpade za narodno obrambo malo manj ko ena milijarda

Beograd, 31. marca. AA. Finančni minister dr. Šutej je danes popoldne novinarjem sledečo izjavo ob priliki sprejetja proračunskih dvanajstih:

Čl. 102 ustave z dne 3. septembra 1931 predvideva, da se mora državni proračun predložiti narodnemu predstavništvu najdalje do 26. novembra vsakega leta. Ker je pa narodna skupščina, izvoljena 11. decembra 1938, razpuščena, državni proračun ni mogel biti sprejet na osnovi omenjene odredbe. Iz istih razlogov tudi niso mogle biti izglasovane proračunske dvanajstine, kakor to predvideva prvi del čl. 103 ustave. Očala bi tretja rešitev, ki jo ustava predvideva: podaljšanje proračuna z ukazom, in to za največ 4 mesece, kakor to določa čl. 103 ustave v drugem odstavku. Podaljšanje proračuna za 4 mesece bi nas lahko zadovoljilo v rednih časih. Danes pa smo v izrednih razmerah, tako na zunanje-političnem kakor na notranje-političnem odredbo. Zaradi tega ni bilo mogoče proračunski rešiti na način, kakor to predvideva čl. 103 ustave, to je s podaljšanjem proračuna.

V zunanje-političnem oziru je treba upoštevati predvsem, da se vodi v Evropi vojna med tremi veselimi. Zato je morala naša država, kakor so to storile tudi druge nevtralne evropske države, podvzeti niz ukrepov omejitosti in prilagoditve zaradi zavarovanja narodne varnosti. V prvi vrsti so narasle potrebe državne vojne sile, tako da krediti, predvideni za narodno obrambo v proračunu za leto 1939/40, v nobenem primeru ne bi zadostovali za sedanje potrebe.

Notranje-politični razlogi prav tako govorijo za to, da se ne izvrši navadno podaljšanje proračuna, kakor to predvideva omenjeni člen ustave. Novo stanje, ki je nastalo z uveljavljanjem uredbe o banovini Hrvatski, mora imeti za posledico tudi določene spremembe v proračunu. S prenosom poslov od države na banovino Hrvatsko so bile izvršene spremembe glede izdatkov, ki so v sedanjem proračunskem obdobju. Treba je iskati izjemno rešitev za izjemne razmere.

Rešitev smo našli na ta način, da se podaljša sedanji proračun za štiri dvanajstine, toda s potrebnimi korekturami tako v računskem delu, kakor v delu z zakonskimi določbami, kar se je moralo izvršiti z uredbo, slovečo na čl. 116 ustave, ki omogoča v izrednih razmerah sprejetje zakonov brez redne zakonske procedure.

Povišanje državnih izdatkov

Izdatki po proračunskih dvanajstinah za mesec april, maj, junij in julij znašajo 5.125,5 milijona din. Zvišanje izdatkov v primeru za enako obdobje po proračunu za leto 1939/40 znaša torej 808,9 milijona din. Zgoraj omenjena vsota obsega vse izplačila, ki dosepejo v teku letnih štirih mesecev, predvidena pa so deloma tudi izplačila anuitet za pol leta in v večini primerih celo za vse leto. Ta znesek, ki ne obremenjuje samo prvih štirih dvanajstini, znaša 152,6 milijona din. Zvišanje izdatkov, ki stvarno odpade na prve štiri dvanajstine, znaša torej samo 657,3 milijona din. Od tega zvišanja odpade na izdatke gospodarskih podjetij 182,3 milijona din, ki jih bodo ta podjetja pokrila z lastnimi dohodki. Večina ostalih zvišanj je tako rekoč avtomatična, ker sloni na zakonskih ali pogodbenih obveznostih države. Tako odpade na državne dolgove 128,3 milijona din, na pokojnine in invalidnine 88,5 milijona din.

V proračunskem letu 1939/40 so znašali izdatki za narodno obrambo 2.928 milijona din. V načrtu proračuna ministrstva vojske in mornarice za leto 1940/41 so ti krediti zvišani na 3.864,8 milijona din, tako da znaša zvišanje po tem predlogu 936,6 milijona din, to je nekaj manj kot milijardo din. V prvih štirih dvanajstinah znaša to povišanje 812 milijonov din. Od skupnega zvišanja izdatkov odpade na izdatke za potrebe narodne obrambe 38,6%. Dasi je to za naše razmere obično breme, je treba upoštevati, da pri potrebah za državno obrambo ne moremo in ne smemo varčevati. To morajo videti tudi oni, ki so ugovarjali neobnavnim fiskalnim reformam. Mogoče bo bodočnost zahtevala še večje zvišanje izdatkov za te izredne potrebe. Jasno je, da bo treba najti za te potrebe tudi ustrežajoče izredno pokritje.

Kreditni za uradnike

Pri zvišanju osebnih izdatkov me je vodila misel, da je treba omogočiti čim večje zaposlitve kvalificiranih mladih ljudi, ker predstavljajo čim bolj, ki so končali šole in ki so ostali brez pla in brez sredstev za življenje kronično bolezen naše družbe, kar vsebuje številne nevarnosti. Razume se, da je to samo polovičen ukrep in da zahteva to vprašanje globlje reforme tako šolskega sistema, kakor naše javne uprave sploh.

Razen kreditov za nove postavitve sem se trudil zavarovati potrebne kredite, da se omogoči napredovanje gotovemu številu uradnikov, da vsaj tako v mejah za možnih možnosti olajšam njihov težek položaj.

V zvezi z zvišanjem izdatkov mi je dolžnost naglašati, da je vladna sklenila, da se pri otvarjanju materialnih kreditov strogo pazi, da se izkoriščajo strogo v mejah

neobhodne potrebe. V ta namen je sprejeta določba, da se ti krediti angažirajo lahko samo do višine 85%. Omeniti moram, da zgoraj omenjena vsota izdatkov za štiri dvanajstine ni končna. Ta vsota se mora zmanjšati za znesek onih kreditov, ki se na osnovi uredbe o banovini Hrvatski preneseni na to banovino v zvezi s posli, preneseni na banovino Hrvatsko. Vsota teh kreditov znaša za štiri mesece približno 260 milijonov din. Točna vsota bo ugotovljena po definitivnem prenosu kompetenc in kreditov, kar je še v teku.

Kr. vlada se popolnoma zaveda odgovornosti, ki jo prevzema s sprejetjem teh dvanajstinih napram narodu, ki mora v teh težkih časih nositi težja bremena. Jasno je, da bi meni in kr. vladi bilo mnogo lažje, če bi odgovornost lahko delili s pravim narodnim predstavništvom.

Naš gospodarski položaj

Gospodarsko življenje na svetu in pri nas se razvija pod neposrednim vplivom vojne, ki se vodi med politično in gospodarsko najmočnejšimi državami v Evropi. Tudi nevtralne države so morale prilagoditi svoje gospodarstvo vojnim razmeram zaradi zaščite svojih vitalnih interesov. Zato ne morejo gledati samo na pospeševanje svojih nacionalnih gospodarstev, temveč tudi na to, kako bi se izognile škodljivim in težkim posledicam vojne. Vse to se izraža v težavni preskrbi industrije s potrebnimi surovinami, v zvišanju cen, v zvišanju zavarovalnih premij in prevoznih stroškov, zvišanju državnih izdatkov zaradi vedno večjih potreb in visokih cen itd. Vse te težave zahtevajo vedno večjo intervencijo države, na gospodarskem polju ter neizbežno potrebo zvišanja davčnih bremen. Vprašanje dragine predstavlja navzlic izvajanju kontrole nad cenami ter nad uvozom in izvozom splošno in resno srb. Naš izvoz v decembru minulega leta dokazuje kako se je naša zunanja trgovina prilagodila težkim časom. Naš izvoz je v septembru padel na 240,5 milijona din nasproti 397,0 milijona din v prejšnjem septembru. V decembru pa se je izvoz že dvignil na 728,4 milijona din nasproti 526,4 milijona din v decembru 1938. Gibanje tečajev državnih papirjev na naših borzah kaže istotako, da se naše go-

spodarstvo postopno prilagoduje vojnemu stanju. Vrednost dinarja napram dolarju in švicarskemu franku kaže po septembru 1939 tako pri uradnih tečajih kakor na svobodnem trgu dobro odporno meč Kupna moč dinarja v naši državi pa je popustila, ker so narasle cene. Splošni indeksi cen na drobno v Beogradu zaznamo od septembra zvišanje za skoro 20%. Vprašanje dragine zadaja, kakor sem že naglasil, resne skrbi.

Plačevanje davkov in drugih državnih fiskalnih in gospodarskih dohodkov se razvija relativno ugodno. V prvih desetih mesecih proračunskega leta 1939/40 so državni dohodki dosegli 10,5 milijarde din, le za 200 milijonov manj od predvidenega donosa. Proračun je bil torej realiziran s 97,53%. Če se pa upošteva, da se od januarja izvajajo tudi uredbe o spremembah in dopolnitvah fiskalnih zakonov, potem se lahko reče, da so dohodki za prvih 10 mesecev proračunskega leta 1939/40 nekaj slabši kakor znaša omenjeni odstotek Seveda pa je treba upoštevati, da se davčna reforma še ni mogla popolnoma izvesti, in še ni prišla do vidnejšega izraza.

Za oceno našega proračunskega položaja pa je važen odnošaj med realiziranimi dohodki in izvršenimi izdatki. Skupaj so izdatki v prvih 10 mesecih proračunskega leta dosegli 9,7 milijarde, dohodki pa 10,5 milijarde din. Zaradi tega pričakujem da bodo presežki dohodkov, ki se bodo dosegli, in prihranki pri posameznih resorjih zadostovali za pokritje predloženih vsanih izdatkov, ki jih vsebuje uredba o proračunskih dvanajstinah za mesec april, maj, junij in julij 1940.

Po avdiencah je minister dr. Šutej v svojem kabinetu sprejel novinarje pod vodstvom šefa centralnega presbiroja Predraga Milojevića ter jim podal izjavo o proračunskih dvanajstinah in o našem obče gospodarskem položaju.

Beograd, 31. marca. AA. Proračun izdatkov na osnovi uredbe o dvanajstinah za mesec april, maj, junij in julij 1940 znaša skupno 5.126 milijonov din. Zvišanje (+) ali znižanje (—) pri posameznih razdelkih proračuna znaša v milijonih dinarjev napram istemu razdobju proračunskega leta 1939/40:

vrhovna državna uprava	+3,7
pokojsnine in invalidnine	+88,5
državni dolgovi	+128,3
pravosodje	+16,1
prosveta	+34,3
zunanje zadeve	+6,3
notranje zadeve	—0,2
finančno ministrstvo	+24,7
vojska in mornarica	+312,2
zgradbe	+12,8
promet	+131,6
pošte, brzojav, telefon	+29,6
kmetijstvo	+7,7
trgovina in industrija	+1,3
gozdovi in rudniki	+5,0
socialna politika	+5,6
telesna vzgoja	+3,4

Beograd, 31. marca. p. O diferencah v postavkah proračunskih dvanajstinih v primerjavi s postavkami v proračunu za tekočo poslovno dobo so bile danes med drugim objavljene še naslednje podrobnosti:

Izdatki vrhovne državne uprave so bili povišani za 3,7 milijona din; od tega odpade na predsedstvo vlade 3,6 milijona, ki grede v prvi vrsti na račun kratkova- lovne radijske postaje v Beogradu in centralnega presbiroja.

Proračun pokojnin je bil povišan za 88,5 milijona. To povišanje je bilo potrebno spričo zadnje uredbe o povišanju pokojnin staropokojencev.

Pri državnih anuitetah znaša povišek za vse leto 385 milijonov dinarjev, od tega odpade na štiri dvanajstine 128 milijonov.

V resoru pravosodnega ministrstva znaša povišek 16 mil., skoro vse za osebne izdatke, deloma za namestitev novega osebja, ki ga je bil premo, deloma za povišanje osebnih prejemkov katoliških in starokatoliških duhovnikov.

Proračun prosvetnega ministrstva se poveča za 34 milijonov predvsem zaradi novih namestitev in napredovanj ljudsko- šolskega učiteljstva. Dotacije za univerzi v Beogradu in Ljubljani so se povišale za 4,3 milijona, za srednje šolstvo za 4,5, za meščanske šole za 1,9, za ljudske šole za 5,3 milijona.

Proračun zunanega ministrstva se je povečal za 6,3 milijona dinarjev. Sorazmerno so povečani i materialni i osebni izdatki.

Pri proračunu finančnega ministrstva znaša povišek 24,7 milijona. Od tega odpade na ministrstvo samo 3,713,379, osta-

li poviški pa grede na račun osebnih izdatkov pri posameznih direktorjih, pri carinarniški službi monopoliki upravi itd. Proračun vojnega ministrstva se za prihodnje štiri mesece poveča za 312,2 milijona. Od tega odpade na vojsko 135,4, na vojno letalstvo 123, na civilno letalstvo 2, na vojno mornarico 8, na graničarske čete 3,3, na izredne izdatke za razne nove potrebe pa 40,5 milijona dinarjev.

Proračun prometnega se poveča za 131,6 milijona din. Od tega odpadejo glavni po-

Proračun podpisan

Beograd, 31. marca. p. Finančni minister dr. Šutej je bil danes popoldne ob 10. v avdienci pri knezu namestniku Pavlu in pozneje še pri kraljevih namestnikih dr. Peroviću in dr. Stankoviću. Knez namestnik Pavle je ob tej priliki podpisal uredbo o proračunskih dvanajstinah za prihodnje štiri mesece.

Po avdiencah je minister dr. Šutej v svojem kabinetu sprejel novinarje pod vodstvom šefa centralnega presbiroja Predraga Milojevića ter jim podal izjavo o proračunskih dvanajstinah in o našem obče gospodarskem položaju.

Beograd, 31. marca. p. O diferencah v postavkah proračunskih dvanajstinih v primerjavi s postavkami v proračunu za tekočo poslovno dobo so bile danes med drugim objavljene še naslednje podrobnosti:

Izdatki vrhovne državne uprave so bili povišani za 3,7 milijona din; od tega odpade na predsedstvo vlade 3,6 milijona, ki grede v prvi vrsti na račun kratkova- lovne radijske postaje v Beogradu in centralnega presbiroja.

Proračun pokojnin je bil povišan za 88,5 milijona. To povišanje je bilo potrebno spričo zadnje uredbe o povišanju pokojnin staropokojencev.

Pri državnih anuitetah znaša povišek za vse leto 385 milijonov dinarjev, od tega odpade na štiri dvanajstine 128 milijonov.

V resoru pravosodnega ministrstva znaša povišek 16 mil., skoro vse za osebne izdatke, deloma za namestitev novega osebja, ki ga je bil premo, deloma za povišanje osebnih prejemkov katoliških in starokatoliških duhovnikov.

Proračun prosvetnega ministrstva se poveča za 34 milijonov predvsem zaradi novih namestitev in napredovanj ljudsko- šolskega učiteljstva. Dotacije za univerzi v Beogradu in Ljubljani so se povišale za 4,3 milijona, za srednje šolstvo za 4,5, za meščanske šole za 1,9, za ljudske šole za 5,3 milijona.

Pri proračunu finančnega ministrstva znaša povišek 24,7 milijona. Od tega odpade na ministrstvo samo 3,713,379, osta-

li poviški pa grede na račun osebnih izdatkov pri posameznih direktorjih, pri carinarniški službi monopoliki upravi itd. Proračun vojnega ministrstva se za prihodnje štiri mesece poveča za 312,2 milijona. Od tega odpade na vojsko 135,4, na vojno letalstvo 123, na civilno letalstvo 2, na vojno mornarico 8, na graničarske čete 3,3, na izredne izdatke za razne nove potrebe pa 40,5 milijona dinarjev.

Proračun prometnega se poveča za 131,6 milijona din. Od tega odpadejo glavni po-

li poviški pa grede na račun osebnih izdatkov pri posameznih direktorjih, pri carinarniški službi monopoliki upravi itd. Proračun vojnega ministrstva se za prihodnje štiri mesece poveča za 312,2 milijona. Od tega odpade na vojsko 135,4, na vojno letalstvo 123, na civilno letalstvo 2, na vojno mornarico 8, na graničarske čete 3,3, na izredne izdatke za razne nove potrebe pa 40,5 milijona dinarjev.

Proračun prometnega se poveča za 131,6 milijona din. Od tega odpadejo glavni po-

li poviški pa grede na račun osebnih izdatkov pri posameznih direktorjih, pri carinarniški službi monopoliki upravi itd. Proračun vojnega ministrstva se za prihodnje štiri mesece poveča za 312,2 milijona. Od tega odpade na vojsko 135,4, na vojno letalstvo 123, na civilno letalstvo 2, na vojno mornarico 8, na graničarske čete 3,3, na izredne izdatke za razne nove potrebe pa 40,5 milijona dinarjev.

Proračun prometnega se poveča za 131,6 milijona din. Od tega odpadejo glavni po-

li poviški pa grede na račun osebnih izdatkov pri posameznih direktorjih, pri carinarniški službi monopoliki upravi itd. Proračun vojnega ministrstva se za prihodnje štiri mesece poveča za 312,2 milijona. Od tega odpade na vojsko 135,4, na vojno letalstvo 123, na civilno letalstvo 2, na vojno mornarico 8, na graničarske čete 3,3, na izredne izdatke za razne nove potrebe pa 40,5 milijona dinarjev.

Proračun prometnega se poveča za 131,6 milijona din. Od tega odpadejo glavni po-

li poviški pa grede na račun osebnih izdatkov pri posameznih direktorjih, pri carinarniški službi monopoliki upravi itd. Proračun vojnega ministrstva se za prihodnje štiri mesece poveča za 312,2 milijona. Od tega odpade na vojsko 135,4, na vojno letalstvo 123, na civilno letalstvo 2, na vojno mornarico 8, na graničarske čete 3,3, na izredne izdatke za razne nove potrebe pa 40,5 milijona dinarjev.

Proračun prometnega se poveča za 131,6 milijona din. Od tega odpadejo glavni po-

li poviški pa grede na račun osebnih izdatkov pri posameznih direktorjih, pri carinarniški službi monopoliki upravi itd. Proračun vojnega ministrstva se za prihodnje štiri mesece poveča za 312,2 milijona. Od tega odpade na vojsko 135,4, na vojno letalstvo 123, na civilno letalstvo 2, na vojno mornarico 8, na graničarske čete 3,3, na izredne izdatke za razne nove potrebe pa 40,5 milijona dinarjev.

Proračun prometnega se poveča za 131,6 milijona din. Od tega odpadejo glavni po-

li poviški pa grede na račun osebnih izdatkov pri posameznih direktorjih, pri carinarniški službi monopoliki upravi itd. Proračun vojnega ministrstva se za prihodnje štiri mesece poveča za 312,2 milijona. Od tega odpade na vojsko 135,4, na vojno letalstvo 123, na civilno letalstvo 2, na vojno mornarico 8, na graničarske čete 3,3, na izredne izdatke za razne nove potrebe pa 40,5 milijona dinarjev.

je minister dr. Šutej najprej sporočil, da je bil danes v avdienci pri kraljevih namestnikih, ki so ob tej priliki podpisali novi državni proračun. Proračun bo jutri objavljen v »Službenih novinah« in bo s tem stopil v veljavo.

V svojem govoru o proračunskih dvanajstinih je minister v glavnem ponovil izvajanja, ki jih je bil popoldne dal novinarjem, le da jih je še dopolnil z raznimi podrobnostmi. Obrazložil je tudi, na kaj se nanašajo povišanja, ki jih proračun vsebuje v posameznih resorih.

Razširjenje medicinske fakultete v Ljubljani

Beograd, 31. marca. p. Med krediti, predvidenimi v dvanajstinih za apr. 1. maj, junij in julij, je predviden tudi kredit za ustanovitev petega in šestega semestra na medicinski fakulteti v Ljubljani. S posebno uredbo bo črtan čl. 51. zakona o univerzah, ki je omejeval medicinsko fakulteto v Ljubljani na štiri semestre.

Beograd, 31. marca. p. Medicinska fakulteta v Ljubljani je bila ustanovljena leta 1919. V prvih desetih mesecih proračunskega leta 1939/40 so državni dohodki dosegli 10,5 milijarde din, le za 200 milijonov manj od predvidenega donosa. Proračun je bil torej realiziran s 97,53%. Če se pa upošteva, da se od januarja izvajajo tudi uredbe o spremembah in dopolnitvah fiskalnih zakonov, potem se lahko reče, da so dohodki za prvih 10 mesecev proračunskega leta 1939/40 nekaj slabši kakor znaša omenjeni odstotek Seveda pa je treba upoštevati, da se davčna reforma še ni mogla popolnoma izvesti, in še ni prišla do vidnejšega izraza.

Za oceno našega proračunskega položaja pa je važen odnošaj med realiziranimi dohodki in izvršenimi izdatki. Skupaj so izdatki v prvih 10 mesecih proračunskega leta dosegli 9,7 milijarde, dohodki pa 10,5 milijarde din. Zaradi tega pričakujem da bodo presežki dohodkov, ki se bodo dosegli, in prihranki pri posameznih resorjih zadostovali za pokritje predloženih vsanih izdatkov, ki jih vsebuje uredba o proračunskih dvanajstinah za mesec april, maj, junij in julij 1940.

Po avdiencah je minister dr. Šutej v svojem kabinetu sprejel novinarje pod vodstvom šefa centralnega presbiroja Predraga Milojevića ter jim podal izjavo o proračunskih dvanajstinah in o našem obče gospodarskem položaju.

Beograd, 31. marca. p. Finančni minister dr. Šutej je bil danes popoldne ob 10. v avdienci pri knezu namestniku Pavlu in pozneje še pri kraljevih namestnikih dr. Peroviću in dr. Stankoviću. Knez namestnik Pavle je ob tej priliki podpisal uredbo o proračunskih dvanajstinah za prihodnje štiri mesece.

Po avdiencah je minister dr. Šutej v svojem kabinetu sprejel novinarje pod vodstvom šefa centralnega presbiroja Predraga Milojevića ter jim podal izjavo o proračunskih dvanajstinah in o našem obče gospodarskem položaju.

Beograd, 31. marca. p. O diferencah v postavkah proračunskih dvanajstinih v primerjavi s postavkami v proračunu za tekočo poslovno dobo so bile danes med drugim objavljene še naslednje podrobnosti:

Izdatki vrhovne državne uprave so bili povišani za 3,7 milijona din; od tega odpade na predsedstvo vlade 3,6 milijona, ki grede v prvi vrsti na račun kratkova- lovne radijske postaje v Beogradu in centralnega presbiroja.

Proračun pokojnin je bil povišan za 88,5 milijona. To povišanje je bilo potrebno spričo zadnje uredbe o povišanju pokojnin staropokojencev.

Pri državnih anuitetah znaša povišek za vse leto 385 milijonov dinarjev, od tega odpade na štiri dvanajstine 128 milijonov.

V resoru pravosodnega ministrstva znaša povišek 16 mil., skoro vse za osebne izdatke, deloma za namestitev novega osebja, ki ga je bil premo, deloma za povišanje osebnih prejemkov katoliških in starokatoliških duhovnikov.

Proračun prosvetnega ministrstva se poveča za 34 milijonov predvsem zaradi novih namestitev in napredovanj ljudsko- šolskega učiteljstva. Dotacije za univerzi v Beogradu in Ljubljani so se povišale za 4,3 milijona, za srednje šolstvo za 4,5, za meščanske šole za 1,9, za ljudske šole za 5,3 milijona.

Pri proračunu finančnega ministrstva znaša povišek 24,7 milijona. Od tega odpade na ministrstvo samo 3,713,379, osta-

Sporočilo vojnega ministra vsem oficirjem

Beograd, 31. marca. p. Oficirska zadruga je zaključila svojo tridnevno skupščino s potovanjem na Avalo in Oplenac, kjer se je danes poklonila na grobu pokojnega vladarja. Tako na spomenik Neznanega vojaka na Avali, kakor tudi na grob kralja Aleksandra so zastopniki zadruge položili krasno venca. V kripti je imel ob grobu vojni minister general Nedić, ki je oficirje spremljal na tej poti, zanosni govor, v katerem je izjavil:

Z zadovoljstvom moram predvsem ugotoviti, da ste se vsi zbrali na skupščini oficirske zadruge, da tako jasno pokažete svojo pripadnost. Preko vas tovariško pozdravljam vse naše oficirje. Moja želja pa je, da bi vsem tovarišem po vas sporočil, da je vojni minister z njimi da se mnogo zanaša nanje in da jim svetuje, naj strnejo svoje vrste še posebno zaradi tega ker je sedaj nastopil tak čas. Priporočal bi jim,

Beograd, 31. marca. p. Finančni minister dr. Šutej je bil danes popoldne ob 10. v avdienci pri knezu namestniku Pavlu in pozneje še pri kraljevih namestnikih dr. Peroviću in dr. Stankoviću. Knez namestnik Pavle je ob tej priliki podpisal uredbo o proračunskih dvanajstinah za prihodnje štiri mesece.

Po avdiencah je minister dr. Šutej v svojem kabinetu sprejel novinarje pod vodstvom šefa centralnega presbiroja Predraga Milojevića ter jim podal izjavo o proračunskih dvanajstinah in o našem obče gospodarskem položaju.

Beograd, 31. marca. p. O diferencah v postavkah proračunskih dvanajstinih v primerjavi s postavkami v proračunu za tekočo poslovno dobo so bile danes med drugim objavljene še naslednje podrobnosti:

Izdatki vrhovne državne uprave so bili povišani za 3,7 milijona din; od tega odpade na predsedstvo vlade 3,6 milijona, ki grede v prvi vrsti na račun kratkova- lovne radijske postaje v Beogradu in centralnega presbiroja.

Proračun pokojnin je bil povišan za 88,5 milijona. To povišanje je bilo potrebno spričo zadnje uredbe o povišanju pokojnin staropokojencev.

Pri državnih anuitetah znaša povišek za vse leto 385 milijonov dinarjev, od tega odpade na štiri dvanajstine 128 milijonov.

V resoru pravosodnega ministrstva znaša povišek 16 mil., skoro vse za osebne izdatke, deloma za namestitev novega osebja, ki ga je bil premo, deloma za povišanje osebnih prejemkov katoliških in starokatoliških duhovnikov.

Proračun prosvetnega ministrstva se poveča za 34 milijonov predvsem zaradi novih namestitev in napredovanj ljudsko- šolskega učiteljstva. Dotacije za univerzi v Beogradu in Ljubljani so se povišale za 4,3 milijona, za srednje šolstvo za 4,5, za meščanske šole za 1,9, za ljudske šole za 5,3 milijona.

Iz sončnih Goriških Brd

Nekaj zgodovinskih in zemljepisnih črtic iz domovine rebule

Od 6. do 12. septembra 1937 je bil v Vidmu nacionalni kongres italijanskih geografov. Kakor navadno, so ob takih prilikah tudi izleteli v bližnje pokrajine, da spoznajo udeleženci zemljo in ljudi ter način njihovega življenja. Smer enega takega izleta je vodila iz Vidma v Čedad, odtod preko Goriških Brd v Gorico. Ob tej priliki je izšel kratek priročnik, ki podaja nekaj zemljepisnih in zgodovinskih črtic te poti. Sestavljen ga je Alviše Čmrl in je izšel nato v satti del XIII Congresso geografico Italiano. V tem priročniku najdemo marsikatero drobtino, ki vsaj

kev. Od črešenj so zlasti znane: pontevke, ki jih zaradi trdote lahko razpošiljajo celo v Ameriko in to preko Hamburga. Srednji kmet pridelava v dobri celini 200 do 300 kvintalov črešenj, 100 kvintalov breskev in do 100 hektov vina.

Briči predstavljajo poleg Beneških Slovencev, ki živijo severozahodno od njih, najbolj zapadno vejo Slovencev in Slovnanov sploh. Briški Slovenci in Rusi, ki živijo na skrajnem vzhodu Azije ob Beringovi cesti, so oddaljeni med seboj točno za 180° geografske dolžine. Vzhodno in južno mejijo Briči na simpatično romansko

danji zvonik je silno star in se o njem govori že v začetku 14. stoletja. Najbrže to je bil prej glavni stolp trdnjave. Od vse nekdanje trdnjave je do danes ostalo še nekaj zidovja in trije obrambni stolpi, v katerih se danes živijo šmartenci. Leta 1594, so si grofje Coronini zgradili lepo palačo v Kojškem, ki jo krasi granitni stebri, izkopani iz nekdanje trdnjave in Ogleju. Ostanke obrambnih stolpov so tu

di pri cerkvi Sv. Križa nad Kojškim. Na podoben način kakor šmarteni je bil utrjen tudi Števerjan. Še v začetku 17. stoletja je bil občan z močnim zidovjem in okroglimi stolpi. Danes je last baronov Formentini in Tacco.

Leta 1866. je Avstrija izgubila Benečijo in meja je postala briška reka Idrija. To je trajalo do svetovne vojne 1915. Italija je napadla Avstrijo in takoj vdrila do prve avstrijske obrambne črte, ki je potekala v Brdih od Sabotina preko Oslavja in Kalvarije nad Podgoro do Soče in dalje na Kras. Grozni boji v letih 1915. in 1916. so vsem znani. Potomcem pa bo pričali o teh grozovitostih obelisk na Kalvariji, ogromna okostnica na Oslavju in vojni spomenik na Sabotinu.

Župnik Globočnik gre na pot

Menda je bilo 1844. leta. Temna noč je pokrivala Kotle, nobene zvezdice ni bilo na nebu, le črne, strahotne megle so se vlačile od obzorja do obzorja. V zvoniku je ura bila ravno ponoči, ko je potrkalo na faroska vrata.

»Kdo je?« je vprašal župnik Felicijan Globočnik, znani Drobtinčar in Slomškov sodelovalec.

»Eden, ki potrebuje vaše pomoči!« je odgovoril nočni gost.

»Pokličite meznarja!« je rekel župnik, zapri okno in se šel opravič. Toda, ko je odprl vrata, je stopil v vežo črn mož, zapri vežna vrata za seboj in rekel:

»Eden je, ki na zadnjem uru potrebuje vaše pomoči. Toda opraviti morava to brez mežnarja, ker za to pot nihče razen vas ne sme vedeti. Jaz bom svetil.«

Iznenaden župnik se je obotavljal. Moževemu glasu se je poznalo, da govori odločno in resno.

»Kdo pa ste?« je vprašal župnik stisnjene srca.

»Ne izprašajte, ker vam tega ne morem povedati.«

»In tisti, ki me želi, ali je slab?« se je zanimal župnik.

»Jutrnje zore ne bo dočkal.«

Župnik je pomislil in se odločil, da gre. Ni bil kak bojazljivec. Toda spremljevalec ni hotel prigrizati svetilke, dokler nista bila izven vasi. Ko pa jo je prigrizal, je župnik videl, da nosi močno črno masko na licu. Potem sta korakala proti goram, ves čas molče. Po triurni hoji, že visoko v črnih planinah sredi temnega gozda, kjer se je že začel skalnati svet, kolikor je mogel župnik opaziti, sta se znešla na ozki kamnitni stezi. Tu je župnikovo spremljevalca uzrasel luč, prijel župnika za roko in ga odvedel po ozki stezi med skalovje. Ne nadoma je spremeljevalec ostal.

»Možam vam zavezati oči!« je rekel s trdim glasom.

V zavetju beguncev

Župnik se je vdal. Spremljevalec mu je zavezal oči, ga prijel za roko in ga gnal pred seboj. Koraki so začeli vrtlo odmevati, zrak okrog njega je postal toplejši — korakala sta v jamo. Potem je župniku pri tislil dim v oči in okrog sebe je začel cloveške glasove.

Bolnik, katerega je župnik prišel spovedovat, je ležal na tleh, nedolžec od njega je prasketal ogenj. Župnik je pokleknil k ležišču in izpovedal se mu je nekdanji ubežnik, ki se je petdeset let potikal po Karavankah in postal razprijat razbojnik. Ko je bila spoved opravljena, je spremljevalec župnika spet za roko odgnal iz skrivališča. Šele zunaj mu je snel zavezo z oči. Potem mu je še posvetil s planine do prve poti, kjer je izginil v temni gozd. Medtem pa je od vzhoda sem že segal prvi svet...

Časi, ki so razburjali te kraje, so že davno minili. Malo domačega svojevrstnega haiduštva pa je vtisnilo svoj pečat v ljudsko povest ter tako današnjim rodovom ohranilo kos domače zgodovine. T.

Dezerteri pred sto leti

V starih časih so se vojaški ubežniki zbirali v razbojniške talpe, ki so kdaj pa kdaj ustrahovale sosesko in oblast

Tam, kjer se zadnji obronki Karavank, združeni z onimi Savinjskih planin, iztekajo proti Štajerski, je trikot Peca. Uršlja gora, Raduha. V tem trikotu, kjer se še danes razprostirajo obširni gozdovi, je konec osemnajstega in v prvi polovici devetnajstega stoletja mrgolelo vojaških ubežnikov.

Od žolnirjev do krezenterjev

Zaradi neprestanih vojn so avstrijski vladarji potrebovali vedno več vojaštva. Prostovoljci, »žolnirje«, že davno niso več zadostovali in oblasti so s silo nabirale vojske po deželi. Kmečki fantje iz Spodnje Podjune, iz obravskih krajev, pa tudi iz Savinjske in šaleške doline so se desetletja zatekali v ta gozdni trikot, kjer so se skrivali pred cesarskimi biriči. Takrat so gozdovi bili še bolj zarasli kakor dandanašnji in številne soteske ter temna, neprodirna korita z nedostopnimi jamami in skrivališči ter skrevi so ubežnikom nudila varno zavetje. Te begunce je ljudstvo imenovalo »krezenterje«. Še danes živi v teh krajih polno pripovedk in legend o življenju in bojih teh beguncev. Ljudstvo je bilo na strani ubežnikov ter jih je pomagalo skrivati pred preganjalci. Zato je v teh krajih stalno vladel neka napetost med ljudstvom in med državnimi oblastniki ter njihovimi nametniki, vaŕpi in biriči. Boj ubežnikov za osebno svobodo je ljudstvo smatralo kot boj zoper omraženo cesarsko oblast in jih je zategadelj podpiralo.

Ubežništvo pa v tedanjih časih ni trajalo le kratek rok. Včasih so se begunci morali skrivati leta in leta. V bojih zoper biriče je tekla večkrat tudi kri, marsikak birič in marsikak briški doušnik je za vedno obležal v temnih soteskah pritokov Meže. Marsikateri ubežnik si je s tem nakopal na glavo zločin ter je zato moral podajšati svoje neprostovoljno bivanje v gozdovih. In tako je mnogokrat ubežnik sčasoma postal ropar, ki je moral s silo jemati, če je hotel živeti. Mnogi pa so se preživljali s tihotavstvom. Kljub temu pa, da je ta ali oni ubežnik ali cela skupina sčasoma postala ljudstvu nadležna, ljudstvo le ni stopilo na stran cesarskih oblasti, ampak je s svojimi simpatijami ostalo na strani preganjancev ter jih ohranilo v svojih pripovedkah tudi še do današnjega dne. S temi pripovedkami so zvezane tudi marsikake lepe romane in ljubezenske zgodbe ubežnikov z dovolj nemi in skrivnimi ljubicami iz tega gozdnatega trikota...

Biriči in Hlevniškova mati

Pri Hlevniškovi v Javorju se je v samotni baji skrivalo več fantov skupaj. Ravno kar so sedeli za mizo in čakali na zaželeno večerjo. Jedli (kafa) so se že kadili na mizi le zabave je še manjkalo, ki pa jo je gospodinja tudi že cvrla na ognjišču. Kar nenadoma pa se odprla vrata in v sobo planejo trije oboroženi biriči, znani hrustje iz Podjune:

»Fantje, z nami hote šli!«

»Ubežniki so bili iznenadeni, niso videli več izhoda in so se tako rekoč že vdali v usodo. Toda Hlevniška bajterca, krepka planinka, ni izubila glave. Obrnila se je k biričem, rekoč:

»Večerjati besed fantom pa menda vendar še dovolili?«

»To pa to!« so obljubili biriči. Vodja biričev se je začel sukati okrog gospodnje, ki je mešala zabelo. Ko je zabela bila že

popolnoma raztopljena, je gospodinja vzela ponev, kakor da bi jo hotela nesti k mizi. Toda namesto tega jo je z enim samim zamahom zanesla briškemu vodji za vrat in mu žarečo mast izlila na kožo. Od hudih opeklin se je mož skoraj onesvestil, medtem pa so fantje skočili, obvladali še druga dva prestrašena briška pomočnika in se tako rešili v bližnji gozd.

Dva lovilca iz Kotelj

Dolga leta sta bila krčmar Šrob in posestnik Kravpogar oba iz Kotelj doma, najbolj nevarna lovilca ubežnikov. Ob sta bila močna in neustrašena moža. Ubežniki so jima zagrozili maščevanje, toda nikdar jima niso mogli priti do živoga. Neke zimске noči pa, že proti jutru, je potrkalo na vrata Kravpogarjeve hiše. Nič hudega slu-teč, je Kravpogar šel odpirat. Toda kako se je začudil, ko so vstopili trije neznanj, poraščeni možje ter ga obstopili.

»Kravpogar, tvoja ura je prišla, z nami boš šel!« so mu rekli. »Tvoj prijatelj Šrob te že doli na gorici čeka. Pohitimo, da ga ne bo predeležo zeblo. Imamo poravnati nekaj starih računov.«

Kravpogar ni nič izpraševal, dobro vedoč, kaj to pomeni. Vendar je imel še toliko prisotnosti duha, da jim je rekel:

»Imam stari mater v baji in tako truga srca gotovo niste, da bi na zadnjem uru od nje ne smel vzeti slovo?«

Možje so mu odgovorili: »To ti je še dovoljeno!«

In napotili so se proti materini izbi, vodja maščevalcev se šel prvi, potem Kravpogar, za njim ostala dva. Na temnem hodniku pa, kjer je bilo shranjeno orožje, se je Kravpogar gredoč hitro stegnil po topor sekire in tudi že zamahnil proti roparju pred seboj. Zadel ga je ravno med vrat in ramo. Ropar je takoj omahnil, njegova tovariša pa nista navallila na kmeta, temveč sta porabila smrtno ranjenega tovariša in odbežala z njim v jutrnji svet proti goram. Ropar je rani gotovo podlegel toda nihče v celem kraju ni zvedel za kakega mrljca.

Kravpogar se je potem spomnil, kaj so mu roparji pravili o krčmarju Šrobu. Šel

NEPOTREBNO

Zločinec je bil obsojen na smrt. Pred izvršitvijo kazni pride duhovnik, da ga privra na smrt.

»Prišel sem vas spraviti z bogom,« mu reče, vstopivši v celico.

»Polnolnema nepotrebno,« mu odvrne obsojenec, »čeč dobre pol ure se bova z bogom, če sama osebnost pomenila.«

VESELI BRATEC

Miha se je vračal po drevoredu pijan domov, in ko se je zaletel ob drevo, se je lepo odkril in opravičil. Pri prihodnjih drevesih so se ponavljale opravičbe. Pa se je Miha popraskal za ušesom, obstal in zamral:

»Mislim, da je najbolje, če počakam, da pojde sprevod mimo.«

no pomladansko sonce. Prišla je za vso faro težko pričakovana sobota. Lepše kakor sicer se je zableščala od pomladnega dežja izprana cesta, vrtovi so oživel v prvem zelenju in na brstelih vejah so zapeli prvi znanilci pomladi. Bil je dan, kakršna je sicer samo velika nedelja pozno v aprilu. Za Vrhovo je bila ta sobota praznik. Kako bi tudi ne bila! Od rojstva do smrti je te ljudi že stoletja spremljala roka župnikova. Brez njega si niso mogli predstavljati življenja. Cerkev na koncu vasi je bila kakor mrtva, ko že nekaj tednov ni vsako jutro zvonilo k maši in so morali po gospoda daleč v sosednjo faro. Ljudje ta dan niso šli na delo. Gospodarji so se že zjutraj praznje oblekli v črne obleke, žene pa so kar sijale sreče. Nad vasjo je bil razlit svečan mir.

Počasi se je bližalo poldne in ura, ko je bil napovedan prihod novega duhovnega gospoda. Klanec je tskoj po kosilu oživel. Otroci, ki so prvi prišli, so se razvrstili na obe strani ceste, ob plotu in ob škarpah; stari učitelj je nemirno potrkaval s palico ob kamenje. Počasi so prihajali možje in stare žene, dekleta in fantje v praznih oblekah, med njimi pa sta hodila in nemirno vse urejala Anžutov študent in župan Ponikvar, ki je imel nalogo, da v imenu faranov podvra novega župnika. Teško so vsi pričakovali napovedane ure. Slednjije je zaropotal voz visoko gori med hriboma, kjer se cesta iz sosedne doline prelina na Vrhovo. Na preprostem zapravljivcu se je pripeljal novi župnik. Voz se je ustavil. Otroci so zmetali cvetje na cesto, pevec so zapeli pesem v pozdrav, in ko je medtem župnik stopil z voza, so ljudje onemeli od začudenja. Pričakovali so pastirja, ki bo močoven in bo imel glas, da bi z njim preginal iz njihovih dolin in iz njihovih sredle vse erhe in predire, da bo le snegozolna zima čez beseda. Zdal pa se videli med stari bez ali noga moža, ki bi

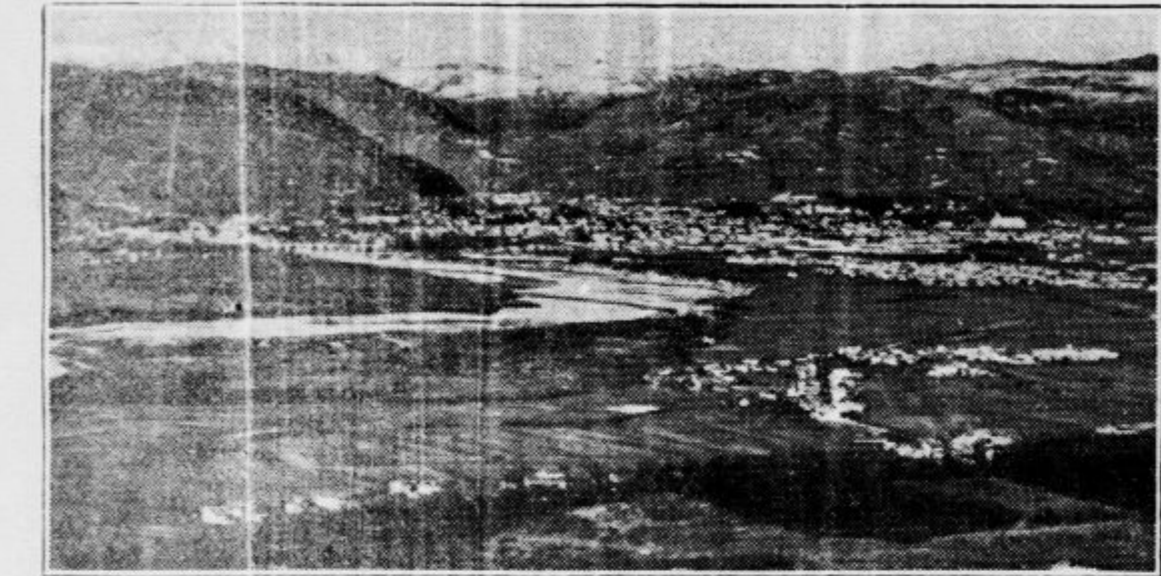
ga človek lahko shranil v žep. Samo njegov obraz ni bil čisto vsakdanji.

Županu Ponikvarju se je zaletelo, ko je govoril in nerodno pozdravljaj; komaj, komaj jo je spjeljal; rešil ga je študent Miha in petje fantov in deklet, ki so zapeli še eno pozdravno pesem. Še dolgo so potem vsi govorili o novem gospodu, ki je prišel tako skromno in jim ni povedal pri sprejemu prav nič razen nekaj besed v zahvalo. Vendar se je vas kar nekam sprememila od tedaj. Z novim župnikom je vdrlo vanjo življenje od zunaj in porušilo med vaščani tisti mir, ki je že kdo ve od kdaj vladal nad naseljem. Župnik Luka namreč ni bil tak, kakor se jim je zdel na prvi pogled. Znal je zagmeti s prižnice in znal je priti v hiše vaščanov in jih prikleniti nase.

Po dolgih letih se je študent Miha vrnil v vas. Nikjer ni imel občutka in hrepenenja ga je privedlo nazaj v domačo vas. Kako se je začudil, ko je šel med hišami, ki so bile vse svetle in nove. Razveselilo se je njegovo srce. Misli je: zakaj pač tudi njegovi ljudje ne bi živeli lepšega, boljšega življenja, kakor so ga živeli doslej? Zakaj bi umirali v temnih, zatohlih bajtah, ko lahko žive v lepih in svetlih hišah? — Ali nečesa ni bilo več v njegovi vasi. Ljudje ga niso pozdravljali z nasmehom in tako veselo kakor nekoč, ko jim je on edini prinašal novice iz sveta. Le zakaj?

Na ravnini za vasjo je zagledal ponosno stavbo. Župnik Luka uči tam. Zanj cerkev in božja beseda nista bila več vse, župnik Luka ima rajši svet in se bojuje počuti zunaj med ljudmi. V župniku Lukovi je kričalo po življenju in znašel se je.

Tako mi se pripovedoval prijatelj, Anžutov študent Miha, ki se kleti na svetu in v vsaki hiši, ki jo vidi, vasi našel pot

Pogled s Sv. Mihaela na Gorico, sončnih Brd kraljico....

širšemu krogu Slovencev še ni znana in jih zato podajamo naši javnosti. Sploh so Goriška Brda poleg Beneških Slovencev za našo javnost še mala pešec v zemljepisnem in zgodovinskem poznanju.

Goriška Brda leže utesjena med Sočo in dolino reke Idrije, ki je nekdanj tvorila staro avstrijsko-italijansko državno mejo. Ne smemo zamenjati te reke Idrije z ono drugo Idrijo ali Idrijco, ki teče skozi istoimensko mesto na bitem kranjskem in se izliva pri Sv. Luciji v Sočo. Od Sv. Lucije dalje proti jugu se na desnem bregu Soče razteza proti jugozahodu planinski greben »Klovdrt«. Na njem je najbolj znana božja pot Marijino Celje nad Kanalom. Ko vrtat se konča z vrhom Korada, visokim 812 m. Tu je pričetek Brd. Glavni greben zavije odtod proti jugovzhodu preko vrhov Sabotina in Sv. Valentina (690 m), kjer se strmo spusti v dolino Soče ravno nad znamenitim kamnitim železniškim mostom pri Solkanu. Od grebena Korada-Sv. Valentina se razprostirajo v treh smerih (jugozahodno, južno-jugovzhodno) številna gričavita rebra, ki se pri Krmini in Gorici porazgube v furlansko nižino in goriško ravan. Te tri smeri imajo tudi svoje naravno vodno območje. V jugozahodnem delu se vode zbirajo v rečici Reki, katere najvišji izviri se pričnejo pod Korado, zliva pa se pri Jenkovem v Idrijo. Ta del Brd se imenuje tudi Gornja Brda, ker obsega najvišje ležeče vasi: Glubo Vrhuje, Senk, Nozno, Vrhuje in druge. Vode, ki se zbirajo v južno usmerjenem gričevju, tvorijo rečica Briška, ki izvira pod Kojškimi, namaka Briško ravnino Prevala, zapusti pri Ruscu Bela in se v furlanski ravnini izliva tudi v Idrijo. Ta del Brd so dolnja Brda z vasi: Kojško, Šmarten, Kozana, Vipolže, Bljana, Medana, Cerovo in druge. Vode jugovzhodnega gričevja se zbirajo v rečici Pevnici in potoku Grajni, ki se obe izliva v Sočo. Ta del Brd so vzhodna ali tudi prava Goriška Brda z vasi Števerjan, Oslavje, Podsabotin, St. Maver in sploj se bliža Soče ležeča Pevna in Podgora. Nad Podgoro se dviga znameniti vrh Kalvarija.

Območje Brd je majhno, obsega komaj kakih 150 kvadratnih kilometrov. Razdalja od Soče do Idrije komaj 15 km, prav tako je tudi od Korade do furlanske nižine. Znamenita pa so po ljudih in ponjehovem gospodarstvu. Moški se imenujejo Briči, ženske Brike. Vseh skupaj je kakih 15.000 duš v 20 farah. Glavno njihovo zanimanje je vinogradništvo in sadjarstvo. V vlogradnih raste predvsem belo grozdje, ki daje svetovnoznano zlatourno vino »rebulo«, v svetu bolj imenovano kot »goriško vino« (na Dunaju: »Görzer Wein«). Znamenitost rebule je predvsem v njenem posebnem vonju, ker raste v opečni zemlji pod močnim soncem. Vinogradi segajo nekako do visine 300 m nad morjem. Trte v višjih legah se ne izplačajo, ker bi ne mogle tekmovali s spodnjimi vinogradi. Višja pobočja Sabotina in Korade so pokrita z gozdovi in senožeti in jih Briči imenujejo planine. Z živinorejso se ne bavijo. Kar je krme v planinah, jo pojedo konji, voli in krave, ki jih rede samo za domačo uporabo.

Tudi sadjarstvo je na višku. Brda nosijo prvenstvo v pridelku črešenj in bres-

Spomenik padlim v Gorici

ljudstvo, ki se samo nazivlje Friuli ali Furlani. Furlanov je ravno toliko kakor vseh Slovencev skupaj, blizu dva milijona. Njhuovo glavno mesto je Videm ali Udine. Za časa Julija Cezarja so tvorili samostojno državo, ki se je imenovala »civitas Forum Julii«. Glavno mesto je bilo Čedad, ki pa se je takrat imenoval Forum Julii ali Forum Julianum. Rimljani so to ljudstvo nazivali po glavnem mestu in sicer skraćeno »Friuli ali Friulani«. Slovence jih nazivljemo enostavno Furlani. Briči in Furlani živijo v dobrem sosedstvu in so ohranili vsak svojo narodno mejo od pamtike dalje. Niti Furlani ne silijo v Brda, niti Slovenci ne v Furlanijo. Tik ob meji se tudi ženijo med seboj n se v zakonu dobro razumejo.

Zgodovina Brd je še malo znana, vendar pa pričajo gradovi in ruševine gradov, da so morala biti tudi Brda prizorišča hudih bojov. Dokazano je, da so proti koncu 15. stoletja plenili po Brdih Turki in da so v tem času mnoge kužne bolezni uničevale ljudstvo. Nato so bila Brda prizorišče bojov med Benečani in Avstrijci. Ko je umrl zadnji goriški grof Leonhard, si je 12. aprila 1500 prilasnil goriško grofijo in z njimi Brda avstrijski cesar Maksimilijan I. Ker to ni bilo Benečanom všeč, je nastala vojna, ki je trajala od 1508 do 1516. 9. aprila 1508 so Benečani zavzeli Krmin, pomorili skoraj vse ljudstvo in so 22. aprila vdrli v Gorico. V letih 1510-11. je beneški namestnik Luigi Delirino napadel utrjeni grad v Vipolzah in ga zavzel. Naskočil in zavzel je tudi trdnjavo v Šmartnem, pa se je moral kasneje umakniti nazaj v Krmin. Neki G. P. Gradenico je ponovno zavzel Šmartenski grad in mu porušil zidovje. Sto let pozneje so bili zopet boji v Brdih. 20. januarja 1616 so Benečani zavzeli grad na Dobrovcu, toda pred šmartensko trdnjavo so se ustavili. Nazaj grede so poskušali zavzeti grad v Vipolzah, pa ni šlo. Vrnili so se ponovno 20. aprila 1616 in prodrli do Števerjana, v oktobru so bili zopet v Vipolzah in leta 1617. zopet v Števerjanu. Tu so torej bile beneške in avstrijske čete stalno v medsebojnih bojih. Počasi se je ponavljalo tudi v 16., 17. in 18. stoletju. Plenili so vasi. Ljudstvo je bilo deloma pobito in vinogradi opustošeni. Novi briški rodovi pa so jih obnovili.

Vsi briški gradovi so bili nekdanj trdnjave. Grad na Dobrovcu je zgradil neki Colloredo in je danes last grofov Baguerjev. Vipolški grad je last baronov Teufenbachov. Najzanimivejša je bila trdnjava v Šmartnem. Grad je bil zelo velik in ga je obdajalo močno zidovje s stolpi. Znotraj zidovja so živeli graščaki in kmetje. Tudi cerkev z zvonikom je bila notri. Se-

Joža Seligo:

Novo življenje

Kje so tisti stari časi, ko je Vrhovo mirno živelo, kakor da bi ga ne bilo! Nihče ni vedel zanj. Nedeljski izletniki so šli skozi vas in je niso spoznali. Slamnatne strehe so visele na cesti, le tu pa tam je stala kaka nova hiša, ki se je, rekel bi, nekako vsilila med te preproste bajte. Na ravnini, kjer stoji bajtarske kočje, je bilo tako in prav tako je bilo v klanecu, kjer stoji domovi vaških imenitnikov. Hiše se med seboj niso razlikovale in bogate kmetje si od revnih ločili le ob nedeljah, ko so se gospodarji šli v edini gostilni, ki je takrat bila v vasi. Amerikanci niso prihajali domov, in kadar je koga prineslo, se ni začudil, ko je vse našel tako, kakor je bilo pred davnimi leti, ko je zapustil vas. Cerkev so se sklanjale nad vasjo, z vsakega griča je sijala na naselje belina zvonikov in so zjutraj, opoldne in zvečer udarjali zvoki zvonov.

»Novega župnika bomo dobili!« Tako so govorile ženske po vasi že ves teden in ugibale, kakšen neki bo novi gospod.

Stari fajmošter Martin je umrl; za njim je sicer prišel drug gospod, ali ta ni bil postavljen za zmerom. Dolgo so morali najbolj ugledni gospodarji hoditi moleovat k škofu, da se je usmilil fare in ji podelil novega dušnega pastirja.

»V soboto bodo prišli!«

Kaj naj bi ukrenili na Vrhovem? Pri nas namreč nismo bili navajeni slovesnosti, nobenega pompa ni prenesel človek, ki je živel v miru med temi hribi in gozdovi. Slednjije se je našel nekdo, ki je spravil ljudi skupaj in zmenil so se, da bodo gospod prišli. Tako počakali pri vsakem znamenju

vrh klanca. To je bil Anžutov študent Miha.

Dekleta in otroci so nanegli skupaj rož. Kolikor jih pač premore zgodnja pomlad v naši fari. Mladi ljudje, posebno fantje, ki so ob večerih navadno prepevali ob kapelici sredi vasi in pod okni, so se zbrali in Anžutov študent jih je ob večerih učil pesmi, ki naj bi jo zapeli novemu župniku pri sprejemu. Miha je uredil vse tako, da bo novi gospod zadovoljen, ker je vedel, da mu mora izkazati tako čast, da bo faranom in njemu prav. Velika noč ga je prignala iz mesta domov in ostal je še toliko časa, da uredi vse potrebno. Miha je prinesel v vas nemir; od hiše do hiše je hodil, od ušes do ušes je razlagal ljudem pomen in potrebo, da se novi župnik lepo sprejme, in ljudje so ga poslušali z odprtimi usti. Ženske so imele solzne oči, saj je pa tudi govoril, kakor da bi bil na priznici. Moški pa so ga samo poslušali in kimali.

V petek na večer je bilo za sprejem že vse pripravljeno. Vedno pijani mizar z Griča je napravil nov križ, ki so ga postavili vrh klanca, kjer so podirli staro znamenje in postavili novo, ki naj bi ga blagoslovil novi župnik. Še stari, upognjeni učitelj, ki se ni brigal za drugo kakor za svoj vrt in za svoje čebele, se je ves razživel in otrokom naznanil, naj se v soboto popoldne zberejo pri znamenju z rožicami v rokah, da jih bodo posnili tam, kjer bodo gospod prvič stopili na farno zemljo. Tako je namreč ukrenil študent Miha, ki vso noč od petka na soboto ni zatnil oči.

Prek hribov, ki so jih je postajale jas

Hidrolin namesto bencina

Pomemben izum slovenskega kemika, ki grozi z revolucionirati ves motorizirani promet

Ljubljana, 1. aprila.

V času, ko se ves svet bje za petrolejske vrečke, ko v vseh svetovnih laboratorijih na tisoče priznanih učenjakov išče novih poti, ki bi jih peljale do namodnostov te tako zaželene tekočine, se je muhasta sreča nasmehnila skromnemu slovenskemu kemiku Blažu Rupniku.

Obiskal sem ga na njegovem domu v Dravljah. V kleti si je uredil majhen laboratorij, v katerem prebije noč in dan in si tudi sam pripravlja kemijsko hranu.

Ko sem vstopil v laboratorij, mi je ponudil okajen zabor in me vprašal po moji želji. Ko sem mu povedal, da želim nekaj izvedeti o novem pogonskem sredstvu, mu je zažarelo obličje in z znanstvenim mirom je odgovarjal na moja vprašanja.

Kako dolgo že iščete nadomestila za bencin?

Prvo pobudo za to mi je dala že v gimnaziji elektroanaliza. Kakor veste, se voda po elektrolizi razkroji v dva

plina, v vodik in kisik. Če pa ta dva plina spravimo v eno posodo in pritaknemo gorečo žveplenko, se spet združita pri čemer nastane eksplozija. Od tedaj so mi misli vedno uhajale k temu poizkusu in so me mučile tudi tedaj, ko sem že končal kemično fakulteto pri prof. Količu. Delal sem poskuse v tej smeri in že sem mislil, da sem poražen in da sem žrtvoval kvadraturi kroga deset svojih najlepših let. Toda v enajstem letu trdega dela mi je pomagal — kakor pri vseh velikih odkritjih gol siučaj. Toda o tem bi vam raje povedal jutri v ponedeljek ob 6. na Stadionu, o priliki prve poskusne vožnje z mojo novo pogonsko snovjo — hidrolinom.

V čem je bistvo hidrolina?

Tega vam iz razumljivih vzrokov ne morem po edati zaupam vam samo to, da je velikega pomena, da bo moj izum postavil vse dosedanje gospodarstvo na glavo, ker bo vožnja s hidrolinom tako poceni, da se boste lahko za 1.75 din pripeljali iz Ljubljane v Skopje. Torej nasvidenje ob 6. na Stadionu.

Bencin, bencin, bencin!
Glej poizra sred ravnin!
Prej bil je samodreč,
dobil je strašen kreč,
saj ni bencina več
in revček je ves preč!

Bencin se še dobi,
pet litrov za sedem dni,
iz Zagreba pa do Ljubljane
že v starih tednih lahko plane
vsak, komur se mudi.
Bencin za to skrbi!

Trgovski potnik, ki trpi
in se za borni kruh bori,
zabavlja in jezi se,
zaganja in znoj se
ter kolne iz globin:
— Prokleti ta bencin!

Jaroslav Stoviček

PRILOŽNOST

Zgovorna gospa zdravnika: »Pomislite go pod doktor, moj nož v spanju neprestano govori.«

Zdravnik: »Pustite mu veselje. To bo najbrž edina prilobnost, da pride do besede.«

PISATELJEV KRUH

Pisatelj: »Za precej časa je pisateljjevanje moj edini poklic.«

Znanec: »Ali ste spravili že kaj v denar.«

Pisatelj: »Da! Uro, plašč, prstan in revolver!«

DOBER NASVET

— Grozen namod imam. Kaj naj storim?
— Priporočam ti, da storiš, kar je storil Napoleon, kadar je imel nahod.

— Kaj pa je delal?

— Kaj je delal? Vsekoval se je...

Kaj je modelarstvo

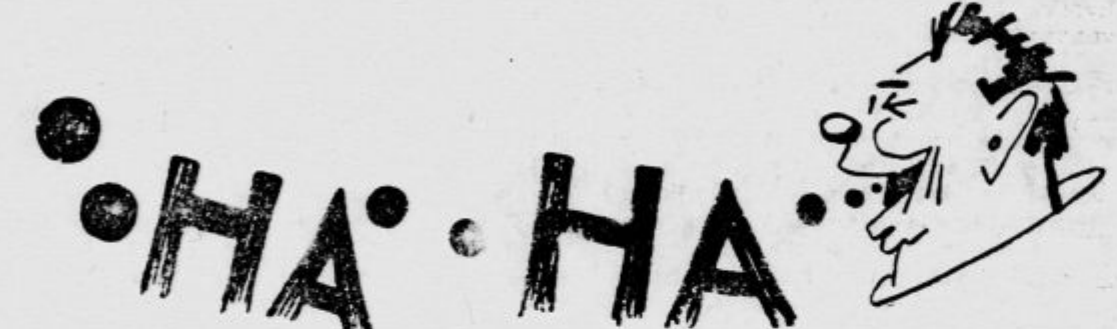
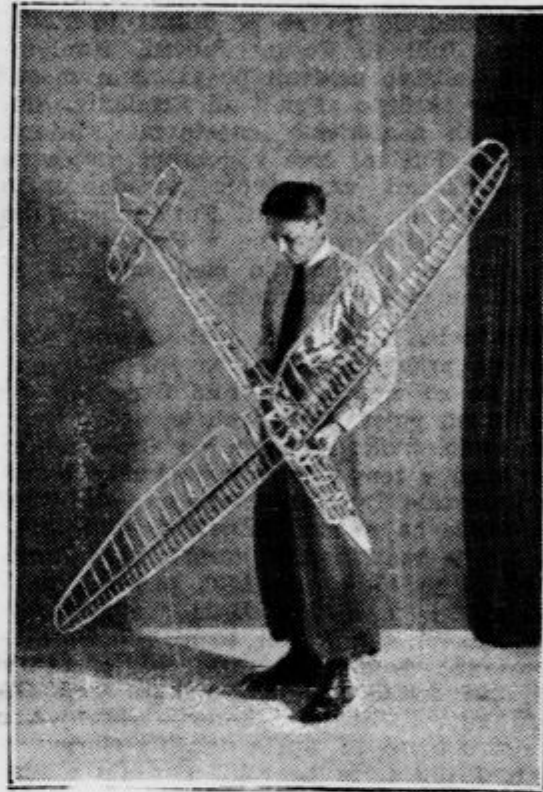
Naša javnost je že večkrat slišala o modelarstvu in gotovo je še marsikomu v spominu velika mednarodna tekma letičnih modelov za pokal našega mladega kralja Nj. Vel. Petra II. v Ljubljani. Tedaj je nastopilo deset narodov, ki so zastopali štiri kontinente. Mnogi so se tedaj izpraševali, odkod toliko zanimanje za to »igračkanje«, zakaj tako visoki izdatki.

Da bi se mogli objasniti razni pojavi, ki so v zvezi z letenjem pravih letal, so ljudje že zgodaj gradili male modele, ki so zelo sličili pravih aeroplanom, katere so potem v letu proučevali, da bi dobili od njih rezultate, ki bi jih uporabili pri konstruiranju. Taki modeli so služili predvsem za poizkuse. Pozneje so se posamezniki tako oklenili izdelovanja letičnih modelov, da se je začela oblikovati nova panoga letalstva, ki jo nazivamo modelarstvo. Pristevamo ga med »snilje sport. Danes je modelarstvo glavnice, ki privablja mladino, pa tudi odrasle v vrste prijateljev letalstva in pozneje med letalce same. So pa tudi taki modelarji, ki se vse življenje bavijo s tem sportom. Ta panoga sinjega sporta služi torej za to, da vcepi mladini že zgodaj pravo in iskreno zanimanje za letalstvo. Ta namen se v glavnem tudi doseže. Letalski model, ki leti, privlači pozornost mladine. V njem opazi predmet, ki bi jo utegnil zanimati in ji nuditi priliko, da se popolnoma odtegne v prostem času kakemu drugemu razvedrilju, ki jo duševno in telesno bolj utrjuje.

Model izdelava modelar sam; kako in koliko časa bo model letel, zavisi od njegove pazljivosti in vztrajnosti, v glavnem pa od volje, ki je pri modelarstvu glavni činitelj. Toda izdelovanje miniaturnih letal zahteva od posameznika tudi druge sposobnosti, kakor čitanje in risanje načrtov, znanje zakonov iz fizike, kemije, vremenoslovja itd. Pri tem se nehoti rodi pri vsakem želja po priznanju za njegov trud. To ga privede na tekmovalja, kjer vidi svoje nedostatke. Zaradi tega dobi strast, da se čim bolj izuri in izpopolni v tem poslu. To so točke, ki dajejo modelarstvu edinstveno mesto v sportu, res pravem sportu; kajti poleg zanimivega dela v zaprti sobi je modelarstvo združeno z zdravim kretanjem.

njem v prosti naravi, na polju, na čistem zraku. Duh in telo dobita plačilo za svoj trud.

Pri izdelavi in poskusnem letu modelar kritično opazuje svoje delo, ga proučuje in izpopolnjuje. Navadi se samega sebe presojati, poleg tega se mu pa razvije čut za opazovanje. Ko gradi in preizkuša svoje malo letalo, se brez napore nauči vseh zakonov in pojavov, na katerih je osnovano letalstvo. Poleg tega se izuri v ročnem delu, ki ga vsak človek toliko potrebuje v praktičnem življenju. Boljše je za mladino, da porabi svoj prosti čas za skupno izdelovanje modelov, kakor da bi ga trošila za manj koristne zabave, ki so nevarne za njeno zdravje in izobrazbo. Modelarstvo ni torej samo odlično sredstvo za širjenje letalstva, temveč tudi vzgojno in nacionalno gibanje velikega obsega! Priporočljivo je torej posamezniku, da vstopi v veliko armado modelarjev, kjer se družijo zabavno s koristnim, in postane sposoben mladenič in rodoljub!

Praznik laži

Človek tako rad in tako zmeraj laže, da si je poskal en dan v letu, ko lahko reče, da sme vsakdo lagati.

Za primero postavljam, da bodo na današnji dan pogodbe med vsemi sovražnimi tabori oznanile svetu, da je sklenjen večni mir. Orožje se bo prelilo v stroje, ves denar, potrošen za vojne namene, pa se bo porabil za obični blagor in napredek. Pri nas bo objavljena odiedba, s katero se vsem državnim uradnikom zvišajo plače še za enkrat toliko, podpisani pa je tudi nov zakon o tisku, ki ne daje samo popolne svobode pisanja in tiskanja, temveč predvideva za pisatelje mesečne plače. »Slovenski dom« je priznal krivico svojih naporov na Iga Grudna, ki je takoj nato napisal dober epigram. Velikonočne počitnice so podaljšane do konca leta, ukinjene so vse ocene razen odlične; obenem pa se dijakom priporoča obisk gostiln, ker je tre-

zostni teden dosegel tak uspeh, da ga ni Slovenca, ki bi še pil, tudi ne »Bencin« treznostnih družtev. Mirko Javornik piše objektivni avtobiografski roman, pri rekturi mu pomaga Josip Vidmar, ravnatelj Pavel Golja pa je sklenil, da uprizori v ljubljanskem gledališču tudi mladinske igre drugih slovenskih pisateljev. Cene vsega blaga pri nas tako naglo padajo, da se je bati, da bo blago kmalu zastoj, posebno, ker so ukinjene vsi dolgovi in imajo vsi džavljani odprt dolgoročni brezobrestni kredit pri vseh bančnih zavodih. Dovoljen je seveda svoboden devizni promet, ker nam vsi inozemski trgovci plačujejo svoje obveznosti z devizami v naprej. In tako dalje.

Prvi april je god vseh, ki radi lažejo, in ne vem, ali je kje kdo, ki danes ni godov.

S. K.

Balada o bencinu

Bencin, bencin, bencin!
— O kam hitiš, moj sin?
— Ne boj se, mama zlata,
zaprta so vsa vrata,
ne morem daleč stran,
bencin je razprodan!

Bencin, bencin, bencin!
Gre potnik prek ravnin,
veselo avto vozi
po polju ga in lozi...
Pa kaj, da kar obstane
naenkrat sred poljane?

Bencin, bencin, bencin!
Ni treba konjskih sil ne sliš,
saj je za nas volan,
da splavamo na plan!
O, ne! Bencina ni,
se konjič ne plaši!

Bencin, bencin, bencin!
Smo mar že sredi min,
da gre tako počasi
kot koš gnoja po vasi?
Ne! Avto je umrl,
je ves bencin požrl!

Bencin, bencin, bencin!
Tiriti tin, ti tin!
Spet konjič nas pelja
skoz mesto, prek polja.
Trgovski potnik moj,
prahu se zdaj ne boji!

Bencin, bencin, bencin!
Ni treba nam brzine,
konj nekaj se je bal,
ko avto je vihral,
zdaj avto se boji,
da konj se ne splaš!

Bencin, bencin, bencin!
Kaj bilo je skomin,
če zrl je biciklist
lep avto, ki ves čist
pred njim je zasijal!
Zdaj je kolesar kralj!

Bencin, bencin, bencin!
Kolo je sreče sin,
svobodno krog drvi,
bencina treba ni,
a avto pa stoji,
požira prah, smeti!

Borba za celjsko gimnazijo

»Jutro« je v svoji številki od 22. t. m. prineslo članek o »Nekdanji borbi za celjsko gimnazijo«, v katerem so omenjene ugotovitve dr. Frana Ilešiča, da ni imel Strossmayer zasluge, da je bila osnovana celjska gimnazija. Fantastična verzija se je pojavila šele v zadnjem času. Zgodovinska resnica je pa čisto druga.

Najbolje avtentično razlaganje celjskega vprašanja se nahaja v »Dvajsetletnici Zveze slovenskih posojilnic, publikaciji, ki je izšla leta 1903. v Celju. V njej citamo na strani 33. in 24.:

Pravi povzročitelj celjskega vprašanja je bil Mhael Vošnjak. Ime Celje je zaslovelo daleč za mejami Avstrije, celjska slovenska gimnazija je razburjala celo avstrijsko javno mnenje in zaradi tega pač zaslužila ta zadeva, da zasledujemo zgodovino tega usodepolnega vprašanja. Že dr. Josip Vošnjak je v državnem zboru od l. 1879 do 1885, skoraj vsako leto zahteval od naučnega ministra, da se naj vpelje slovenski jezik kot učni jezik na gimnazijah

v Celju in Mariboru. Ali tedanji naučni minister Konrad se ni mnogo zanimal za to upravičeno zahtevo slovenskih poslancev. Mhael Vošnjak je pri svojem vstopu v državni zbor takoj uvidel, da potom resolucij ni mogoče nicesar doseči, ampak da je treba ubrati druge strune. V svojem prvem govoru v zbornici (dne 20. marca 1886) je obširno razpravljal o stari zahtevi Slovencev. Odslej se je pa posluževal druge taktike. Gautsch je postal naučni minister. Taafefevo ministristvo je prišlo v velike stiske in vsled tega je predsednik vlade poklical k sebi zastopnike raznih parlamentarnih skupin, da bi izvedel njih želje. 23. novembra 1888 so bili v to svrhu vabljani k Taafefu zastopniki slovenske delegacije: Poklukar, Klun in Vošnjak. Tu di Hohenwart je bil prisoten. Namen je bil Taafefe, objubiti strankam narodne koncesije in si ustvariti krepko večino. Položaj je bil za ministristvo opasen. Ogrska vlada se je na vse kriplje trudila, Taafefeja očistiti, »

POKORO SI PRIPRAVLJA SAM

Mlad ženin je prišel od spovedi, ko se spomni, da mu spovednik ni naložil pokore. Takoj se vrne k duhovniku in mu reče: »Velečastni, pozabili ste mi naložiti pokoro...«

Duhovnik: »Ali mi niste rekli, da se mislite oženiti?«

OTOSKA

Sinko: »Očka, ali res živijo tudi na mesecu ljudje?«

Očka: »Nekateri učenjaki vsaj tako trdijo.«

Sinko: »To mora biti stiska, kadar je samo mlaj.«

Drag poljub

Krmar našega motornega čolna je dal znak in veliki prekoceanski potniški parnik »Oceania« se je ustavil. Hitro sem splezal po spuščeni lestvici na parnik, medtem pa so mornarji potegnili na palubo pošto z Babjega otoka in mojo prtljago ter spustili v čoln vrečo s pošto za Babji otok. In že »Oceania« spet rezala valove proti New Yorku, kamor bi po potnem redu morala dospeti v štiriindvajsetih urah.

Mimogrede povedano: Opravljaj sem službo kurirja med mornariško komando za hidroavionsko bazo in mornariškim oporiščem na Babjem otoku. Ta ima sicer le nekaj štirinajških milj površine, a je izredno velike važnosti za vojno mornarico severnoameriških Združenih držav. Večji del otoka zavzemajo podzemeljske cisterne za nafto in bencin za hidroavione in pomorske bojne edince. Nisem bil malo ponosen na to službo, ki mi je bila poverjena, čeprav sem bil po letih službe eden najmlajših poročnikov korvete v newyorškem vojnem pristanišču. Opravljaj sem to službo v civilni obleki. Prenašal sem pismene raporte iz komande hidroavionske baze in mornariškega oporišča v mornariško ministristvo in od tam nazaj po velja in naredbe, ki se niso mogle zaupati kablu ali radiju. Vozil sem se izmenoma enkrat na »Oceania« in drugič na »Etiopije«, ki sta obe opravljali promet med New Yorkom in evropskimi pristanišči. Na obeh je bila zame rezervirana po ena kabina. Od lile, kjer vozijo parniki v Evropo in nazaj po do Babjega otoka me je vozil motorni čoln komande, ki je za pot potreboval ob lepem vremenu pet ur.

na ladjo v svojo kabino, da bi se tako izognil radovednim pogledom in povpraševanju s strani sopotnikov, ki se jim je zdelo, da zaustavitev tolikega parnika na odprtem morju zaradi ene same osebe pač ni kar tako. Danes pa me je sprejel s prijaznim pozdravom in besedami, ki so kazale, da mu nisem neznan, in mi podal obe roke, dobrodušen eleganten možak v lahni beli poletni obleki, po kateri nisem mogel presoditi, s kakšnim poslom se bavi: »O, Frenk, kakšna sreča pa mi je tebe pripeljala naproti?«

Zdaj sem ga spoznal. Bil je Level, Level Silvij, eden mojih sošolcev v kolegiju v Kolumbiji, ki ga pa nihče od sošolcev ni bog ve kaj rad imel, ker je bil vedno sam vase zaprt in nekako potuhnjeno. Začutil sem se, videč, koliko res nepriljubljenega veselja je pokazal od mene. Pomislil sem: V letih se značaj pač lahko spremeni. Predstavil me je svoji soprogji Almi, krásni, vitki ženski s plavimi lasmi, ovalnim licem in čudovito modrimi očmi, ki so se zazrle v moje tako, da so me vsega prevzele. Nič se nisem branil, ko me je povabil s seboj v restorano, le oprostil sem se za toliko časa, da bi mogel odnesti prtljago v svojo kabino. Toda še tja me je spremlil s svojo ženo. Jaz sem hitro odklenil kabino, postavil vanjo svojo prtljago, ki jo je nesel za mano mornar, in jo spet zaklenil.

V restavraciji smo presedeli kakih dve uri. Tudi jaz sem bil vesel srečanja s njim. Porabil sem priliko, da sem se informiral o uspehih poedinih sošolcev, ki sem jih že zgrešil. Vrata likerja, ki ga je Silvij naročil, mi je dala vedeti, da ni v slabih razmerah. Gospa Alma je poslušala in se ni vtilkala v razgovor, dokler je ta

tekkel o najlinih sošolcih. Ko pa sva prešla na razgovor o dnevnih politiki, sportu, književnosti in podobnem, se je neprisiljeno začela udeleževati razgovora in ga kmalu »odšla s takim znanjem in duhovitostjo, da me je očarala s svojo visoko inteligenco. Bliskovito je prešlo celo popoldne v kramljanju v ladijski restavraciji in na sprehodu po krovu.

O sebi je Level povedal malo. Po izstopu iz kolegija se je vpisal na tehnično fakulteto univerze v Pittsburgu. Ko je po končanih študijah dobil naslov inženjerja, je eno leto praktical v Brunovi tovarni, potem pa je dobil mesto v veliki tvornici poljedelskih strojev v Pittsburgu. Kmalu nato se je oženil z gospodično Almo, hčerko lastnika tvornice, in postal njegov kompanjon. Posel, je rekel, mu gre sijajno izpod rok. Ne more se pritoževati. Zdaj se vrača iz Evrope, kjer je na potovanju prebil dva mesca.

Jaz sem mu pripovedoval o sebi, da sem bil v službi na bojni ladji »Indiana«, in da sem premeščeni v newyorško obalsko komando. Hitro sem pomislil, kako bom odgovoril, če bo Level še kaj več vpraševal o življenju na ladji itd. No, k sreči takih vprašanj ni bilo, ker se je zadovoljil s tem, kar sem mu o sebi povedal sam.

Tudi večerjali smo skupaj. Razpoloženje je bilo sijajno. Po večerji pa je postal Silvij nekako dremav. Gospa Alma je predlagala ponoven kratek sprehod po krovu, toda Silvij se je opravičil, da gre v kabino, češ da se ne počuti najbolje. »Te bo že Frenk spremljal.« Poklonil sem se in mu želel prijeten počitek ter se odpravil za gospo Almo, ki je že šla proti vratom obednice. Pri vratih me je počakala, pogledala moža, ki je še sedel v naslanjaču, in polglasno rekla: »Zaspanec. To pa tako pikro, da mi je bilo žal moža, z druge strani pa sem bil vesel. Skušal sem ga

opravičiti, ona pa je le z roko zamahnila in dejala: »Pojdiva.«

Ne morem reči, da mi ni bilo všeč, da sem jo mogel spremljati sam. Že večkrat so se popoldne pri razgovoru srečale najine oči, včasih že za več trenutkov, in to nenamerno, vsaj kar se mene tiče. Priznati moram, da nisem ostal ravnodušen. Vodila me je ona. Šla sva v plesno dvorano. Par plesov z njo me je popolnoma opilo, da mi je postajalo kar vroče, in kar vesel sem ji ustregel, ko me je prosila, naj jo peljem na palubo. Našel sem naslanjač in ji ga ponudil, potem pa sem si še zase poiskal enega, ga postavil nasproti njenemu in sedel.

Noč je bila divna. Nebo se je lesketalo od sijaja brezštevnih tisočev zvezd. Še zdaj me čudi, kako mi je slika krasnega neba tiste noči tako dobro ostala v spominu, ko sem ga vendar tako malo ogledoval. Bolj so me vabile Almine oči, ki so znale tako lepo pogledati.

Nenadoma so ugasnile na ladji vse luči. Zdrnil sem se in skočil na noge. Povsod je nastala majhna zmeda. Tudi Alma je hitro vstala. Obržala se mi je tako, da sem čutil na obrazu njen vroči dah. Zašepetala je: »Ostanite in mi položila roko na ramo. Pri svetlobi zvezd sem se zazri v njene oči. Nisem se mogel premagati. Pritegnil sem jo na prsa. Ni se branila. Vztrepetal sem, ko sem začutil njene napete mišice na rokah okoli svojih prsi. Potegnila me je le v senco dimnika, potem pa so se najine ustnice združile v strasten poljub.

Ko v snu sem se slišal, kako je kapetan ladje skoz ojačevalce govoril: »Nastal je kratek stik, ne vznemirjajte se, luči bodo skoro spet zagorele. Ostanite, kjer ste, dokler ne zagore, da ne bo zmešnjave!« Ne vem, koliko časa je bila tema, Alma mi je tožila svojega moža, kako je zanjo brezbrizhen, da nima v sebi nobenega ognja,

da bi najrajši zmerom jedel in spal. Tolažil sem jo, kakor sem vedel in znal. Dogovorila sva se za sestanek naslednjega dan ob dvajsetih v baru »India« v sedmi aveniji. Spremlil sem jo do kabine njenega moža, ki je menda drva žagal, in to na vse pretege, ko na akord, ter ji želel lahko noč.

Zaspal sem v mislih nanjo. Ko sem se drugo jutro, prav za prav ne jutro, ker je bilo že popoldne, zbudil ter pogledal s p strelje skozi lino, nisem več videl balke na kipu svobode, tako zelo smo se že približali newyorškemu pristanišču. Komaj sem se opravičil in uredil, ko se je »Oceania« v pristanišču ustavila. Vzel sem prtljago in stopil proti pomolu. Med množico sem iskal poznano obraz, obkrožen s plavimi očmi, pa ga nisem mogel najti.

Kar mi je nekdo zašepetal na uho: »Jutri ob dvaesetih v Sing Singu.« Zdrnil sem se. Pogledal sem okoli, toda na obrazih ljudi, ko so me obkrožali, nisem mogel spoznati, kdo bi mi te besede mogel zašepetati. Vsakemu se je videlo na obrazu da išče vsakomur se je videlo na obrazu Nobene oči se niso srečale z mojimi. Vendar me je vsega prevzela zla slutnja.

Ko sem na ministristvu odprl kovčeg in vzel iz njega torbo z akti, sem videl, da so pečati bili zlomljeni. Mesečni report hidroavionske baze in mornariškega oporišča in več važnih pism je bilo odprtih.

Pol ure po tem sem že imel okove na rokah. Preiskava, ki je trajala nekaj dni, je pokazala, da je bil kratki stik na »Oceania« nalašč povzročen, najbrž po Silviju. Silvija je policija že poznala kot vojuna za neko tujo državo. V rokah ga pa še ni imela. Tudi to pot je nalašč bil on, ki je vdril v mojo kabino in fotografil, kar je želel, ko me je medtem njegova žena motila.

Dobili ga niso, kakor tudi... pa sem dobil pet let robije. F. S.

Še tri, štiri o Hacetu

Usoda Antona Haceta se polagoma bliža svojemu zaključku, a prav zato v javnosti tudi pozornost naj nestrpno narašča. Vsi, ki so zasledovali strašno njegovo zločinsko kariero, tehtajo in ugaščajo, kako mu bo roka pravice odmerila plačilo, a od ust do ust sredi pravilice o njegovih dejanjih, ki jih pameten človek ne more verjeti. Nam ni do tega, da bi se pridružili ugibanjem, še manj, da bi prilagali netiva bolestni fantaziji. A ker listi iz interesov preskave nekaj časa niso mogli poročati o Hacetovem gibanju, se nam je v arhivu nabralo nekaj resničnih stvari, ki zaslužijo, da jih otmemo pozabi.

Anton Haca, kakor ga je videla kamera v ateljeju na kriminalnem oddelku

Hace na Dolenjskem

Čeprav je Hace izvršil svoje nahtežje zločine na Štajerskem in pa v nedosredni bližini Ljubljane in čeprav je naključje nanosilo, da je bil aretiran na Gorenjskem, je bila Dolenjska vendarle njegovo najdražje torišče dela in zatočišče. Tako se je Hace tudi malo preden se je potaval v okolici Celja, kjer je ubil orožnika Medena v Medlogu, dne 12. decembra mudil v okolici St. Vida na Dolenjskem. Z nekimi tovarišmi je posedel v Klemenčičevi gostilni v Radohovi vasi, kamor se je obrnil na kolesu iz ljubljanske smeri. Domačim sta se tuja zdeli zumljiva in nekdo je telefoniral na orožniško postajo v St. Vid. Nerodno naključje je hotelo, da so orožniki namesto pravi postaji v Radohovi vasi zavili proti šentvikemu kolodvoru, medtem pa sta Hace in njegov poldaš že zapustila gostilno in zavila proti hiši posestnika Repovža. Bil je že pozen večer, a ko je orožniška patrulja prišla do hiše, so bili Repovževi še pokonci in v izbi je še gorela luč. Vodja patrulje je potkal na vrata, in ko je osopdar prišel o'vrat vrata, sta orožnika omazila, da sta pri zadnji vratih smuknila da neznanca na prsto. Orožnika sta se pomala za beguncema in enega izmed njih sta v resnici uela, vrela na tla in zvečala, medtem ko je njegov tovarš izginil. Orožnik je bil Gabrijel Dolenc iz Podčetrca pri Krčevju, že dolgo zasledovani član Hacaove tiple, ki je priznal, da je bil njegov pobegli tovarš Hace sam.

Zavetja in razmerja

Orožnika sta Dolenc, varno zvezanega, izročila sosedom v čuvanje sama pa sta, čeprav je bila izredno temna noč, na slepo srečo krenila proti gozdu, kamor je Hace izginil. Razbojnik se je tam v resnici že napravil zasedo, in ko sta se orožnika približala, je oddal proti njima več strelov, ki pa k sreči niso zadeli. Orožniki so mu sledili dalje, a brez uspeha. Aretirani Dolenc na je pri zasliševanju privedel val precej zanimive zgodbe. Hace, znanj Tone Pestotnik iz Zgornje in Šmartne v Tuhiški dolini, ki je bil malo prej aretiran blizu Višnje gore, in on so tv rili poldaško trojko, ki je imela na ve ti lepo vrsto zločinskih dejanj. Blizu Trebnjega je Hace imel svojo ljubico, pri kateri je zmrom našel varno zatočišče, hkratu pa mu je pomagala nakraden denar spraviti v denar. Podobnih zavetij in razmerij je imel Hace po vsej naši deželi. Posebno skrivališče so imeli vsi trije v dolini Sonote pri Radečah, kjer so imeli na nekem samotnem kozleku skrito celo shrambo nakradenih stvari.

Zgodba iz Kamne gorice

Zanimivo pa je, kako se je ljudi, odkar ni bilo več dan za dnem branja o Hacetu v listih in so na ta način izostale tudi najskromnejše domneve o njegovem gibanju, loteval panični strah, da so za slutili že v vsakem kolček sumljivem popotniku, ki je šel skozi vas. Neketa zimskega dne so se sešli v Kamni gorici orožnik iz Radovljice in iz Podčetrca. Medtem ko so sedeli v županovi gostilni pri malici, je že ušla vsa Kamna gorica da niso prišli po nikogar drugega kakor po Haceta. Prav tedaj sta šla skozi vas dva takšna potnika, kakršnih je danes na tisoče na cestah, dva Dalmatina ali Bosanca, eden starejši, drugi mlajši, oba precej razcapana. Ko sta ozajla patrulo sta se umaknila v neko zatšje kraj vasi in op ezvala. Ljudje so nekajkrat č'tali v listih prošnja, naj orožnikom pomazajo, kajliker morajo, in takoj se je našel vaščan, ki je pristopil k orožnikom, da bi jih oporočil na sumljivca. Ko jih je vprašal, koga iščete, so močje postavle samo skomignili z rameni — dovolj jasen znak, da gre krvavo zares. Pozneje na se je 'zkavalo da sta »Hace in njegov poldaš« samo dva nesrečna vababunda.

Ta neznatna zgodbita na je bila dovolj, da je fantazija napletla o Hacetu še ce' o vrsto novih. Neki ljudje so ga naslednjo nedeljo videli v Kropi, kjer je pekušal taktinsko srečo, a ga je preopčil pes, drugi so ga zasledili v vaku pri Podčetrca, a im je pri Otočah ušel, spet drugi so ga srečali na B'edu. Fantazija je bila zaradi molka v časopisu prav toliko razdražena da so že v vsakem neznanecu njegovih let odkrivali Haceta.

Druga iz Fotoške vasi

Po umoru orožnika Medena so zlasti ljudje no hrih in samotnih naselij okrog Savniške doline živeli v neoprestanem trahu in trepetu orod razbojnikov. Orožniki so neoprestano preletali obvestila o ranih sumljivcih in da se jim ranišnje p'neke ne izmakne so aretirali vsakega kolikaj znanca vrednega človeka. Tako so bili orožniki v Zagorju opozorjeni na okrog 25 let starega fanta, ki je bil doma nekod iz južnih krajev, pri katerem

so našli za več ko kilogram raznega drobiža. Na vprašanje, od kod mu denar, je odgovoril, da ga je pribračil. Če že ni o Haceta dobili v roke, pa je prišlo vsaj na dan, da je beračenje v rudarskih, revirih še zmerom donosen posel.

Na lepem se je raznesla vest, da so Haceta prijeli na trojanskem klanecu, potem spet, da so ga aretirali na Sv. Planini in ga odgnali v Trbovlje. Ljudski glas je vedel pripovedovati, da aretiranec sicer tai, da bi bil Hace, toda orožniki vedo, da je pravi. Neko nedeljo je na orožniško postajo v Zagorju prihitala vsa upehana ženska s sporc'lom, da so Haceta včeli v Potoški vasi. Komandir Beher je z narednikom Križničem odhitel do bližnjici preko hriba, da sta kar izcela gazila do visokem snegu. Bila je res vsa Potoška vas na nogah. Od hiše do hiše je beračil fant z obvezano roko, toda izkazalo se je, da je siromašen kmečki fant iz okolice Gornjega grada, ki mu je slamoreznica porezala prste na roki. Ljudje so ga kar naravnost izpraševali, ali ni Hace, a nai je še toliko tajil, mu niso verjeli.

Naslednji dan so Kumlianci prinesli čez Savo vest, da so Haceta videli v hrihrib med S'čem in Radečami. In tako je vsak dan druga novica vznemirjala ljudi.

Minuta pomenka

Za življenje in za vsak dan

MARITTA 17

Vi niste že v nobeni stvari sigurni, to pa zato, ker vsako zadevo, ki se je lotite, prelahko vzamete in prepovršno skončate. To je glavna vaša napaka, ki bi utegnila kaliti harmonijo med vama. On je neprimerno bolj urejen ko vi, ima poleg smisla za realnost tudi smisel za umetnost, glavna njegova lastnost pa je močna volja, združena z vztrajnostjo.

VDOVA

Vi imate trenutke, ko ste potrti in vas mine volja do življenja. Zato tudi nimate pravega odnosa do dela, ki vam je zdaj bolj v napoto ko v spodbudo. Toda če se hočete rešiti potlačnosti obupa, vam je delo neobhodno potrebno.

ČRTOMIR

Ta oseba je sicer duševno razgibana in zmorna globljeje čustvovanja, vendar je površna in nestalna. Njena edina želja je, da bi živela brez težav in skrbi. Za uredništev je želje bi žrtvovala tudi človeka, ki ga ljubi, ne toliko zaradi dobičkaželjnosti, marveč iz gole lagodnosti.

MYA ATENARIA

Ta človek je precej ambiciozen, delaven in v svojem zasebnem življenju skromen. Ima pa dve napaki: nekoliko egoizma in precej bahavosti. Zanj le njegova oseba nekaj pomeni, vsi drugi pa so majhni in globoko pod njim. Družbi rad vsiljuje svojo voljo. Zato bi vam zvezo z njim odsvetoval.

USODA ZEMLJANA

Vaša sorodnica je v nevarnosti da popolnoma zapade melanholiji, ki se navadno konča s samomorom. Nepristano samotenjenje in hukanje na svojih voličnihah ji je izesalo vse življenjske sile in vse odpornost, da jo valovi trenutnega razpoloženja zanašajo zdaj sem, zdaj tja, kakor jadjo brez krmila. Njena edina rešitev je, da ni niti za hip sama s svojimi mislimi.

B. P.

Ker vse te nesreče niste sami krivi, zato vam ne kaže drugega kakor čakati in potrpeti. Pride čas, ko se vam bo vse obrnilo na bolje. Le upanja ne smete izgubiti!

Kupon za brezplačno "Minuta pomenka" št. 28

Papiga

Z velikanskim stola'om v rokah s papigo na stojalu in z nasmehom na obrazu se je gospod Smolič prikazal nekoga večera ob vratih svojega stanovanja. Ko se je težavo prerinil skozi predsobo v kuhinjo, ga je sprejel hurovski krik otrok in ženini vzdihi:

»Tone, kaj pa je spet to?«
 »Ali, kaj, papiga!« se zamelje Smolič in postavi stola' s papigo sredi kuhinje na tla »Lepa rumena papiga. In dragoce! Zna govoriti kakor strgan doktor! Kako ji je ime!«
 »Kaj ti ne pada na misel, ugovarja žena in maha s kuhalično okrog sebe »Jaz si ubijam glavo, kaj naj dam v lonec, da bo ceneje ti pa...«
 »Saj je nisem kupil,« tolaži mož. »Zastonj sem jo dobil, niti ficka nisem dal zanj. In še naklonjenost gospoda šefa sem si z njo pridobil.«
 »Poslušaj, Tone! zamahne žena s kuhalično sumljivo blizu okrog mozevega nosu. »Zlaj pa govori krščansko pametno, ali pa boš kaj doživljal!«
 »Saj bom, orka špinacija!« se še mož razjezi. »Samo do besede me pusti. Tako je, kakor sem dejal: Zastonj sem dobil tega tiča, niti ficka nisem dal zanj. In če mi ne pomaga do kariere, potem naj ne bom več Tone!«
 »Ali se ti meša, ali kaj!« se žena še bolj približa. »Papiga naj bi ti pomagala...«
 »Počakaj vendar!« se brani mož. »Seveda, bo, ko pa je bila šefova! No, zdaj veš! Šef mi jo je podaril ali dal v rejo, kaj jaz vem...«
 »Kaj spet govoriš? Podaril, posodil, dal v rejo... Ali si pijan ali kaj?«
 »Nak, nisem, ampak, če boš vame zli-

Krošnjar pod Gorjanci

Hace je znal zmerom po načrtu izdreminjati zunanost, da se je umaknil za le-dovalcem. Proti koncu februarja se je pri Sv. Križu pri Kostanjevici pojavil mlad, skromen krošnjar in ponujal š'vanke od hiše do hiše. Videti je bil zelo orez-ni človek, in ko je stooil v Stritarievo gostilno, se je skrbno pozanimal, kako daleč je do orožniške postaje. Ko je iz aktivce privlekel zavitek š'vanke da bi jih ponudil na prodaj, je gostilničarjeva žena opazila na dnu veliko vojaško repetirko. Od gostilne je v trdem mraku krenil do bližnjega posestnika Marolta in ga oporošil prenočišča. Posestnik za je priznajo sročel in ga povabil, naj malo pomaga, ko so pravkar kuhali žganje. Hace se je zanimal zlasti za pota, ki drže preko Gorjancev na hrvaško stran, češ da ima tamkaj važne opravke. Preden se je poslovil od Sv. Križa, je pri trgovcu Kadrcu še kupil novo zalogo š'vanke. Pa kakor vse kaže, Hace — kdo drug bi bil mogel biti ta skromni krošnjar! — ni krenil čez Gorjance, temveč jo je mahnil v gorenjsko smer. Teza pač ni mogel slutiti, da bo prav v metropoli Gorenjske zapeljena njegova usoda.

BRGNISLAV

Ti pisava kaže marljivoga, toda naglega človeka. Vse mu mora iti kakor po maslu, če se mu pa kje zatakne, tedaj ne pre-mišlja dolgo, ampak ubere svojo pot, ki pa ni vedno prava. Čustvost mu ni tuje, toda ke: ga je moral večkrat zatajiti, zato ima neko rezkost v svojem značaju.

BE-FA

Zaradi svoje nerodnosti in premajhne-ga zaupanja v samega sebe ste zamudili že marsikatero priliko v svojem življenju, ki bi vam utegnila izboljšati vaš položaj. Prav tako se vam godi v ljubezni. Če hočete v življenju doseči uspehe, morate biti bolj odločni in podjetni.

NUSA

Če ste se iz svojih razočaranj česa naučili, potem lahko mirno gledate v bodočnost. Če se pa niste prav ničesar naučili, potem pa pričakujte še marsikatero razočaranje.

MOJMIR

Vsaka šola nekaj stane največ pa šola življenja, ki ima še to slabo lastnost, da je ni mogoče ponavljati. Zato se je treba v nji spriti učiti. Vaša čustvenost vam je branila, da niste bili v marsikateri zadevi dovolj trdni in od tod vaše gorje. Če prebolite svojo večerajšjo bolečino, bo vaš jutrišnji dan bolj vesel.

L. AZKUI

Rože - zdravilo

Modrica (lat. centaurea cyanus) ali plavica je pokončno, tenko nekoli diakasto stebelce, ki se pozneje razcepi na pokončne veje. Listi so ozkosulčasti ter imajo lepe cvetne glavice, ki imajo na vrhu siln-je obrobjeno ter vijoličasto cvetje. Nahaja se pogosto v žitu, ter v žitnem polju poleg rdečega maka. Modrica cvete od meseca junija do septembra. Cvetje se nabira v teku meseca junija in avgusta. Rastlina nima nikakega vonja ter ima zelnat okus. Kot čaj se uporablja (10—12 g na ½ l vode) kot izvrstno sredstvo proti vodenici. Prašek (4 g dnevno) pa proti zlatenici. Zunanje se uporablja kot obkladek, namočen v zavrelci, proti hramam na glavi ter nečistim in gnojnim ranam.

Moljava (lat. polygonum aviculare) ali ptičji dresen — truskavec ima zelo veja-sta stebela, ki leže po tleh ter so do vrha obdana z listjem. Listki so majhni, enostavni, podolgovati in nimajo peclja. V paridah stojič majhni cveti so beli in rdeči. Cvetje od julija do septembra. Vo-

nja je šibkega ter zagoltnega okusa. Nahaja se ob poteh, po dvoriščih, vrtovih in nasipih. Za čaj se uporablja vsa rastlina (15—30 g na ½ l vode). Uživa se dnevno 1—2 žlici ali pa vsaki dve uri po eno polno jedilno žlico proti pljučnim boleznim, božjasti, driski, griži, nadalje proti preobilni menstruaciji, sladkorni bolezni, krvotoku ter črevesnim in želodčnim tvorom. Ta rastlina, kuhana na vinu, pomaga baje tudi proti belemu toku, tresavcu in silifidi in to 40 g na 1 l vina. Pije se trikrat dnevno po eno malo čašo.

Pelin (lat. artemisia absinthium) ali absint je 1—1½ m visoka rastlina z okroglim, brazdastim ter na veje razcepjenim stebлом. Spodnji listi so trojno pernatolopustasti, podolgovato sulčasti, zgornji pa vedno enostavnejši. Vsa rastlina je pokrita s finimi, sivobelimi laski. Razcvetje je obilnocvetni lat. Nahaja se po suhih skalnath bregovih ter neobdelanih mestih. Cvetje od meseca julija do avgusta kot viseče, rumene, okrogle glavice. Nabira se (listje in cvetje) meseca julija in avgusta. Kot čaj se uporablja (5—10 g na eno skodelico vode ali pa 10—20 g na ½ l vode) vsaki dve uri po eno jedilno žlico, da poživi tek, krepi želodec, čisti kri in pospešuje prebavo. Zdravilno učinkuje pri jetrnih boleznih, driski in koliki, dalje proti zlatenici in vodenici, škrofeljnom, skorbutu, mrzlici, izostali ali pa boleštni menstruaciji in akutni revmi. Proti koliki, krčevitemu bljuvanju in proti glistam se jemlje vsako uro po eno čajno žličko, proti bledici pa trikrat dnevno po 2—3 čajne žličke tega čaja. Zunanje se uporablja vroč čaj kot obkladek na otekline, revmatična vnetja in kot klistir proti črvom. Kdor slabo slisi, se priporoča, da si dovaja v uho s pomočjo livnika vročo paro in to enkrat dnevno, vendar pa nikoli preveč na enkrat.

Fotoamater

O razvijalcu z železovim oksalatom

Ki smo ga omenili v zadnji številki naše rubrike, piše Eder, da mu majhen dodatek raztopine fiksrnega natrona ne daje samo hitrejše tempa v razvijanju, temveč da postanejo po tem dodatku negativni tudi mehkejši in bolj nežni. Če dodamo še nekoliko kapljic raztopine kalijevega bromida, se kontrasti malo povečajo. Več fiksrnega natrona v razvijalcu daje večjo meh-koba, a obenem se tudi poveča nevarnost osena.

Če uporabljamo vodo, ki vsebuje mnogo apna, dobimo na negativ včasih mlečno belo oblogo kalijevega oksalata. To pa odpravo vimo potem, ko smo negativ ustalili in izprali zelo hitro s tem, da jih damo v vodo, ki smo vanjo kanili nekoliko kapljic solne kisline. Negativ je treba nato spet izprati.

Za izdelavo projekcijskih diapozitivov priporoča Eder v ostalem posebno sestavljen razvijalec z železovim oksalatom. Ta daje tople rjavo črne do rdečkasto rjavine in zelo fine diapozitive, a je treba osvetlitev dobro zadeti. Sestavljen je takole:

- I. raztopina: 500 ccm destilirane vode, 60 g kalijevega oksalata, 2 in pol g klorovega amonija, 1 g kalijevega bromida.
- II. raztopina: 500 ccm destilirane vode, 16 g železovega vitriola, 8 g citronske kisline, 8 g galuna.

Pred uporabo pomešamo enake dele obeh raztopin.

Filma ne vlagamo

v kamero v najbolj jarkem soncu, temveč — če boljšega ne moremo — vsaj v serci kakšne veže ali v lastni senci. Tako preprečimo, da bi svetloba pod zaščitenim papirjem ušla na film in ga zasenila.

Zrak je v pomladnem času

redkokaj tako popolnoma prozoren, da bi dobili daljavo na negativ jasno z uprcale same rumenice. Brez škode uporabimo — seveda le za pankromatsko tvorivo — rdeči filter. Tudi za nebo, ki je v tem času bolj ali manj svetlomodro, se nam n. bati, da bi ga dobili z rdečim filtrom pretemno. Osvetlitev pa naj bo malo obilnejša nega za uporabo rdečega filtra v pokrajini s čistim zrakom in temnim nebom, razvijanje mehko.

Slabitev negativov

s kalijevim permanganatom je zastojivejša nego z običajnim Farmerjevim elabl-cem, ker je počasnejša, ker zunaj kopeli

slabitev ne deluje, ne spreminja barve negativna in ne učinkuje močnejše na srednje tone in prehode nego na temne tone, temveč deluje proporcionalno. Po Namiasu sestavimo permanganatov slabilec sledeče:

- I. raztopina: 500 ccm vode, 2 g kalijevega permanganata.
 - II. raztopina: 500 ccm vode, 1 ccm žveplove k'sline (66 stopinj).
- Neposredno pred uporabo zmešamo 100 ccm vode, 3 ccm prve raztopine in 3 ccm druge raztopine. Negativ kopljemo nekoliko minut, kolikor je pač potrebno. Negativ dobi rumenkasto barvo, ki jo odpravimo s tem, da ga potopimo v kislil ustaljevalec ali v bisulfitno raztopino. Nato negativ dobro izperemo.

Slabilec je uporaben tudi za papirje.

Fotok'ub Ljubljana: V torek ob 19. predava K. Kocjančič za začetniški tečaj o temi: »Kaj in kako naj fotografiramo?« Okrog 150 »dianozitivov« v črno-beli tehnik in naravnih barvah. Dostop imajo tudi drugi člani in prijatelji kluba. Po predavanju izbiramo dispozitivov za šronorsko kolekcijo »Izbiramo« se bo nadaljevalo v petek. V nedeljo izlet.

Eksekutiva Zveze SFAD ima sejo v petek 5. t. m. ob 20. v lokalu Fotokluba Ljubljana. Važen dnevni red!

Predavanje »Z. Leica po svetu«, ki smo ga omenili v sredo 27. marca v Ljubljani je znova potrdilo vsestransko sposobnost malega formata za obvladanje natežjih motivov, zlasti pa je še potrdilo dovršenost, ki sta jo v sijajni združenosti dosegla mali format in emulzija za pota-ke v naravnih barvah. Večina prikazanih posnetkov, tako tistih, ki jih je napravil na svojih potovanjih Leitzov predavatelj g. Benser, kako tudi tistih, ki so jih prispevali domači avtorji, sodi med najboljše, kar smo v področju barvne fotografije doslej sploh videli. Vse to pa na nemara ni tako važno, kolikor je važno dejstvo, da se je s tem večerom dokončno uveljavil princip, da se naj javna reklarna predavanja v naši sredi vršijo v domačem jeziku in z domačimi ljudmi. Razlogov, zakaj mora tako biti, nam menda ni treba obširno navajati. Tuji producentom fotografskih potrebščin je dana s tem nač najboljše prilika da za velike dobičke, ki jih itražijo od naše fotografirajoče javnosti, pokažejo, kako unovestajo zavidno višino slovenske fotografije ter sposobnosti njenih tvorcev. Ne dobrih fotografov, ki se lahko primerjajo s katerimi koli najboljšimi na svetu, ne dobrih predavateljev nam ne manjka. Zakaj bi se morali tedaj večno zadovoljevati s tujimi? In končno: ali more imeti predavanje v jeziku, ki ga večina poslušalcev ne razume, sploh kakšno reklamno vrednost? Iz tega razloga smo torej zadovoljni z večerom, kakršen je bil. Zeleni bi le, naj bi v bodoče na takšnih večerih imela prednost dela domačih avtorjev, ki obravnavajo domači motiv. Obenem si želimo, naj spremlja sliko ne samo domača, temveč tudi strokovna in prijetna beseda. Ne ere, da bi poslali domačega namesto tujega predavatelja tako rekoč v zadnjem trenutku na oder, ne da bi imel niti prilike, da se dobro seznanj s slikami, katere naj razlaga.

ARONSKA FILOZOFIJA

— Ali je res, da živijo zakonski možje delj kakor pa neženjenji?
 — Ne, to ni res, ampak se jim le do-zdeva tako.

NEMOGOČE

Na spratistični seji voditelj krožka klič-če prod kratkim umrlega prijatelja: »Duh našega umrlega prijatelja, ali si tu?« Če si tu, udari z mižico enkrat, če te ni pa dvakrat...!«

IMA SVOJ ZROK

Gašper: »Ne vem, kaj to pomeni. Če zvečer dolgo sedim v gostilni, se mi zjutraj zdi, kakor da bi bil ves pretepen. Ali se ne zdi tudi tebi tako?«
 Miha: »Ne, jaz nisem poročen...«

galo. Naj so jo prosili, naj so jo izzivali in plašili, Kocika je komaj malo odprla oči pa spet skrila glavo pod perut.

»Za'lostna je, ker je odšla od starega doma!« je menil gospod Smolič. »Ko se bo privadila, bo že izpogovorila!«

»Ali pa ni nikoli znala nobene besede!« je dodala žena.

»No, se bo že izkazalo!« je odgovoril gospod Smolič in se poglobil v svoj časopis.

In se je res kmalu izkazalo.

Bila je nedelja. Ze navsezgodaj je poslalo sonce skozi mrglo. Po dolgem spet sonce. Samo Ljubljancan zna ceniti tako dobroto neba.

Ulice so polne ljudi. Kakor da je dahnila pomlad na zemljo. In kakor da hočejo ljudje pozdraviti novo življenje, so ne-kje zabučale trobente in je zabobnel boben.

»Godba!« so vzviknili Smoličevi otroci. Stekli so k oknom, jih odprli in iztegnili vratove. Tudi Smolič in njegova žena sta dvignila glavo in nato odhitela k oknu. Res se je bližala godba. Vedno bliže in bliže. Vsak čas mora zaviti okrog ogla sosedne ulice. Strumni koraki povorke že odmevajo od hišnih sten. Truma otrok je že pridirjala iz sosedne ulice in pločniki so že vsi zasedeni.

»Po naši ulici bo šla!« se razvesele otroci. In res: Izza vogala se najprej prikaže prapor, za njim pa godci. Za godbo pa korakajo strumno fantje, vsi v novih kro-jih.

Trobente bučijo, boben nabija in kora-ki odmevajo od sten. Vse je slavnostno raz-položeno. Ze plapolja prapor pod oknom, ko zasliši najstarejši Smoličev fant za se-boj prhanje peruti. Ko se ozre, zagleda papigo, ki leta kakor brez uma okrog sto-

★

In tako je papiga ostala pri hiši. Plezala je po klinih stola'ja s krepplji in kljunom, si trebila peruti in rep, ponajveč pa spala. Govorila pa ni hotela. Tri dni so otroci hodili okrog nje in jo nagovarjali: »Kako, Kocika, želna, lačna?« Potem so jo hujskali drug na drugega: »Koko, daj ga!« Nazadnje so suvali z rokami proti njej: »Phhh, hudoba! Pa ni vse nič poma-

Pus'olovščine Venere z Mila

Pred 120 leti so odkrili največjo umetnino sveta

Pomladi leta 1820 je grški kmet Iorgos na otoku Melosu (Milo) prekopaval niivo. Pri delu je odkril pod prstjo votlino. Ko je kopal globlje, je našel zidan podzemeljski hodnik. Kmetije so se spustili v votlino in zagledali v medli svetlobi belo, veliko žensko postavo.

Prvi strah je bil hitro premagan. Iorgos je takoj vedel, da je odkril enega tistih dragocenih marmornatih kipov, ki so jih tuji Evropanci tako vneto iskali po otokih Egejskega morja. Vedel je da ga bo lahko dobro prodal in skrival ga je ponoči spravil v svojo kočo.

Dve tisočletji je boginja, skrita pred svetelnimi očmi, kraljevala v ledenem hladu svojega podzemeljskega svetišča. Morda je čakala prebujenja nove kulture, podobni tisti, ki je vladala takrat ko so jo še molili ljudje in se ji klanjali. Kako je prišla v zemljo, nihče ne more zanesljivo reči. Najbrž so jo stari oboževalci v časih prodavanja antike tam skrili, da je ne bi kdo uničil. Zdaj je stala v umazanem kmečkem hlevu. Več tednov je bila tam ujeta. Kmalu pa se je razširila vest o njenem odkritju.

Nekaj dni nato je mašina francoske ladja na poti v Carigrad pristala pri otoku Melosu. Dva častnika, praporščak Dumont d'Urville in poročnik Matterer sta pri francoskem konzularnem agentu Brestu zvedela, kakšen zaklad so na otoku našli. Takoj sta poiskala kmeta Iorgosa in videla boginjo sredi njene umazane okolice. Francoza, ki sta se razumela na umetnost, sta se navdušila ob pogledu na popolni obraz boginje. Občudovala sta božan ko preprostost nienegega telesa, zube, ki so bile v marmoru vklesane kako žive. Zavedala sta se, da je to umetnina, ki bo med ustvaritvami vseh časov stala na enem prvih mest, če ne na prvem.

D'Urville je takoj sklenil, da mora pridobiti to umetnino svoji domovini. Pohitel je v Carigrad in tam obvestil francoskega poslanika grofa de Riviereja o svojem odkritju. Treba je bilo pohiteti, da ne bi kdo drugi prišel pred njimi. Brez odlašanja je grof poslal tajnika poslanštva grofa Marcellusa z naglo jadrnico »L'Estafette« na Melos, da bi umetnino kupil in jo takoj spravil stran.

Toda na Melosu se je medtem že zgodila nesreča. Minili so tedni in novica o presenetljivem odkritju je že prišla do Smirne in Aten. Pri oblastnikih na otoku se je zgledal grški duhovnik Oikonomos Verghi in je z grožnjami prisilil kmete, da so mu kip prepustili, češ da je last Visokih Porte. Ta Verghi je bil prebrisan možak. Hotel je podariti dragoceni kip takrat vsemogočnemu paši Nikolakiju Mourouziju, dragomanu arsenala v Carigradu, da bi si pridobil njegovo naklonjenost. Grški kmetje so mu v strahu pred turškimi zatiralci izročili kip. Naložili so ga na velike lesene sani in ga vlekli k turški ladji, ki je čakala v pristanišču. Slučaj je hotel, da je prav v tem trenutku pristala jadrnica »L'Estafette« pred otokom. Marcellus je videl, da prihaja prepozno: tam so turški mornarji že vlekli marmornat kip po obali proti ladji. Toda grof je imel očitno stroge ukaze, ker se ni dolgo obotavljal.

V naglici je pognal svoje mornarje v čolne in jih poslal na obalo. Z golimi sabljami so se Francozi vrgli na Turke. Okoli lesenih sani, ki je bil na njih privezan kip, se je vnel hud boj, kjer so Francozi ostali zmagovalci. Odgnali so Turke, toda s turške ladje so se že bližale nove moči. Treba je bilo pohiteti. Med bojem pa so se sani pokvarile. Vrvje so upokale, marmornata smota se je zamajala in Afrodit je padla na hrbet. Mornarji so dragoceni marmor odvlekli brez podlage no trdem kamenju in ga dvignili na ladjo. Nekaj odlomljenih kosov so v naglici še pobrali: Venera je bila njihova.

Njen prihod v Pariz je bil zmagoslavje. Ta dan je kar izginil ugled Parizank. Takrat devetnaestletni Victor Hugo, ki je pozneje postal član francoske akademije in francoski par, danes pa je velična v zgodovini evropske književnosti, je v utrdljivem pamfletu zasmehoval Parizanke z globokimi boki: trdil je, da šele zdaj ve, kakšna je resnično lepa žena. Odtlej je postala ta ženska podoba pravilo za lepotni vzor. In to ni nič čudnega: kajti ta

jala in napenja veržico, da se stojalo gugalje na sve strani.

»Joj, Koko!« zavpije fant. »Koko hoče tudi gledati!«

Tudi drug' se ozro in Smolič reče: »Glej ga, firba! No, pa prenesi stojalo k oknu.«

Sin uboga in že stoji papiga ob oknu. Stoji više ko vsi drugi. Sklanja se naprej, se priklanja z glavo, ko da bi hotela pozdravljati. Odpira kljun, ko da bi hotela nekaj povedati.

Godci so že mimo in pod oknom koraka truma fantov. Ozirajo se na okna, smehljaje pozdravljajo z rokami in robci in glasno vzklikajo.

In tedaj — o strah in groza — tedaj spleza papiga s kljunom in kremplji na zadnji klin stojala, zaplapolta s krili, nagne glavo naprej in zavpije na ulico: »Zdravo, zdravo, zd avo!«

Smoličeva — oče in mati, odskočita od okna z grozo v očeh. Oče Smolič že izteguje roko proti otrokom, da bi med njimi poiskal izzivalca.

»Saj ni bil nobeden naših, papiga je bila!« ga še pravočasno opozori žena.

In tedaj se papiga še enkrat postavi v pozico generala, iztegne vrat skozi okno in na vsi moč vpije: »Zdravo, zdravo, zdravo!«

Oče Smolič obstane z odprtimi usti, mati Smoličeva pa sikne:

»Aha, zato si jo torej dobil? Saj se mi je zdela, da bo kaj takega! Zdaj pa imaš kariero!«

Oče Smolič pogleda ženo, pogleda papigo in zakolne: »Krucitrenken!« Potem pa sede na zofu, si podpre glavo in se zamisli: »Kaj bo pa zdaj?« vzdihne žena in sede kraj njega.

»Zdaj?« ponovi gospod Smolič in vstane: »Zdaj bom zadavil tega zelenega satana!«

Josip Ribičič

lepa tujka je bila Afrodit sama, boginja ljubezni in lepote Venera Milonska.

Navdušeni Parizani so prenesli umetnino v Louvre ta močno spomenik svetovnih dogodkov, kjer je Katarina Medicejska imela svoj dvor, kjer so bili slavni turnirji ob poroki Henrika IV., kjer se je rodila misel o Sentjernejski nč in kjer so zdaj spravljene najdragocenejši z. Kladi vseh časov in dežel. Tam je dobila Ve-

nera Milonska prvo mesto med njimi. Toda kakšna je bila zdaj? Obe roki sta ji manjkali, njena gladka in nežna koža je bila vsa ranjena od brazgotin. Z rešenimi drobci so poizkusili izpopolniti roke: toda roka z odbitimi prsti, laket in nekaj drugih koščkov — vse to ni bilo dovolj. Tako je ostalo v domišljini umetnostnih zgodovinarjev široko polje za vse mogoče trditve. Umetnostni zgodovinarji so dosti razpravljali o prvotni drži rok. In še anatomi, umetniki in arheologi, učeni diletanti in duhoviti časnikarji so se ukvarjali z »visoko gospo z Melosa«, kakor so jo imenovali. Se dandanes nihče zanesljivo ne ve, kakšna je bila Afrodit nekoč. Vendar pa je vzlic poškodbam, ki jih je doživela, očarala in navdušila vse, ki so jo videli. Knezi in umetniki, učenjaki in pesniki so stali pred njo in jo občudovali. Skeptik Heine je postal pred njo vernik, vernik v moč lepote. Ko se je do osemletni boleznji že bližal smrti, je bila njegova poslednja želja, da bi še enkrat videl »Notre Dame de Beauté«, našo gospo lepote, kakor jo je imenoval. V stolu na koleh so ga peljali k njej in ko jo je zagledal, se je razjokal.

Nevoščljivost narodov, ki smo jo videli že v skritem boju na Melosu se je še enkrat pokazala, ko so boginjo preneli v Pariz. To pot seveda v hladnejši, diplomatski obliki. Bavarska je zahtevala kip kot svojo last, češ da so razvaline starega gledališča na Melosu, kjer so v bližini našli kip, že od leta 1814, za ebna last bavarskega naslednika prestola. To pretvezo so v Parizu seveda sprejeli s posmehom in jo zavrnili. Posebno zanimivo pa je, da je že tri dni po odhodu »L'Estafette« z Melosa pristala ob otoku neka angleška ladja, ki je hotela kip kupiti za Anglijo. Morda prav zaradi tega »L'Estafette« tudi ni pripeljala Afrodit po nakirani poti v Francijo, ampak je »zarila z njo pol leta po vzhodnih vodah Sredozemskega morja. Zdaj se je pokazala ladja v Aleksandriji, zdaj v Atenah — potem spet nepričakovano v Smirni, nato iznova v Aleksandriji, na Rhodosu in vse mogočih krajih. V Smirni so kip prenesli celo na drugo ladjo. Vse kaže, da so Angleži hoteli ladjo s kipom med vožnjo preprečiti. Šele z ladjo »La Lionne«, kjer se je vozil tudi poslanik de Riviere, je prišla melonska Afrodit leto dni po svojem odkritju v Francijo.

Višek na je dosegel boj za boginjo kmalu po njenem prihodu v Pariz, ko se je razširila vest o ropu na otoku in o boju za kip. Vseh omikancev v Evropi se je polastilo neizmerno ogorčenje. Marcellusu so očitali, da je po njegovi krivdi ta dragoceni kip doživel takšne poškodbe. Zasmehovali so ga. Ker je imenoval Afrodit »svojo hčerko«, so se norčevali iz nje, da je nien »očim«, ker je tako grdo ravnal z njo. Celu njegovo zasebno življenje so zaradi te nesrečne afere napadali. Pripovedovali so, da je imel prav nečedne odnose s svojim prijateljem Mourouzijem. Njegova kariera, ki je bila od začetka tako svetla se je končala brez las. In ko je knez Mourouzi zvedel za rop kipa, ki je bil namenjen njemu, je bil vzkliknil, da bi bil on rajši potopil Afrodit v globine morja, kakor pa to dal Francozom. Tega mu Francozi niso nikoli odpustili. Kmalu po tem dogodku je med grškim uporom.

Da bi se Marcellus opral, je pregovoril grofa Claraca, da je napisal knjigo o milonski Afrodit, in v njej podal vsu zgodbo t. . . da je on sam ostal čist. Toda govorice niso potihle. Ljudje so hoteli izvedeti resnico.

Konzularni zastopnik Brest in Iorgosov sin sta bila zaslišana. Po njunih izpovedih je sestavljeno naše poročilo. Dosti jasnosti v vsu zadevo so prinesli tudi zapiski kapitana Mattererja, ki je bil takrat poročnik in je kot eden prvih videl kip. »Vsa resnica o Veneri Milonski ni nikoli postala znana«, je zapisal, »toda jaz jo vem.« Po njegovih zapiskih so posnete nekatere podrobnosti našega članka.

To raziskovanje stare afere pa je prineslo tudi marsikatero korist umetnostni zgodovini. Ker se je izkazalo, da je dobila Venera svoje poškodbe šele v boju in je bila torej prej nedotaknjena, bi morali tisti, ki so jo odkrili, vedeti, kakšna je bila prej, ko je bil še mrtev, njegov neizobraženi sin je dajal nasprotujoče si izjave in konzularni zastopnik Brest je že vse pozabil. Samo Matterer pravi v svojih posmrtnih zapiskih, da je Afrodit z desnico držala svojo obleko, v zmagoslavno dvignjeni levici pa jabolko razdora, ki ga je dobila kot nagrado za svojo lepoto. To-

Švica v orožju

Švica, ki jo oklepajo tri ogromne in dobro oborožene države, se dobro zaveda, da nevarnost, pa čeprav še tako stroga in dosledna, ni dovoljno jamstvo za neodvisnost. Dobro izveščana, moralno močna in dobro oborožena armada je danes glavno jamstvo nevtralnosti in neodvisnosti, ker pogodbe so končno le »rebus sic stantibus« in jih je mogoče vedno preklicati in odpovedati. Optimisti, ki so verovali v svetovno pravico in ki so se vzhajali različnih iluzijam in utopijam razorožitvenih konferenc in podobno, počasi v zagrenjenosti in razočaranju izumirajo. Ves ta čas pa teče oboroževalna tekma neizprosno dalje. Popolnoma razumljivo je, da Švica, kljub temu, da je vedno rade volje odstopila kako letovišče za zasedanje razorožitvene konferencie, ni mogla ostati križem rok in mirno gledati oboroževanje svojih treh sose. Vsak čas je lahko pričakovala, da se bodo obrnila tovska žrela tudi proti nji in prav dobro je vedela, kako slaba obramba je krpa papirja, na kateri je v bleščečimi podpisih in pečati zajamčena njena neodvisnost, pa naj je to iz leta 1815 z Metternichovim podpisom ali pa iz leta 1918. Zlasti se je pričela tega zavedati,

Prva reakcija na novi veter, ki je zapihal od severa, je bil skok rednega proračuna vojnega ministrstva od tradicionalnih 40 milijonov švic, frankov na 90 milijonov. V letu 1937 se je povzpela že na 106 milijonov, leto kasneje na 123 milijonov, la-

Oddelek švicarskih planincev

ni je pa dosegel celo 136 milijonov. V istem času se je za redni vsoti 455 milijonov švic, frankov pridružil še 650 milijonov izrednih kreditov, kar zneso čedno vsotico 1105 milijonov švic, fr. ali okroglo 15 milijard dinarjev. S tem denarjem je švica popolnoma reorganizirala svojo armado in jo oborožila z najmodernejšim orožjem svoje lastne vojne industrije, medtem ko je svoje staro orožje dobro prodala Kitajski in Abesiniji.

Švicarsko orožje slovi po vsem svetu kot izredno precizno in obenem tudi izredno lahko orožje. Težkega topništva švicarji take rekoče sploh ne poznajo. Terenske prilike zahtevajo zelo gibljivo armado, ki mora prav na račun svoje hitrosti zrtvovati težo. Topovi težkega kalibra so razvrščeni edino le na ravninski severni meji in pa po St. Gotthardskih utrabah. V vseh ostalih predelih in utrabah prevladujejo lahki brozostrelni protitankovski topovi izrednega učinka, težke strojnice in metali min. Br-

švicarski vojaki urijo male štirinožce v dovažanju municije in živil

da staremu »morskemu medvedu«, ki je prišel do svojega položaja z nanižje stopnje, niso hoteli prav verjeti. Praporščak Dumont d'Urville, ki je pozneje umrl kot admiral in ki bi bil lahko glavna pričča, je močlal vse svoje življenje iz strahu pred diplomatskimi zapletmi, nekoli ko na tudi iz strahu za svojo službo.

Še enkrat so prišli vroči dnevi za Venero Milonsko, ko so stali v letih 1870. in 1871. Nemci pred Parizom in so v mestu divjali upor. Takrat so kip skrili, ker ga iz strahu pred kakim napadom niso mogli poslati iz mesta kakor druge umetnine. Položili so ga v zaboji in ponoči odnesli skzita vrata iz Louvra. V kleti policijske prefektore so ga položili v skrit kot in napravili okoli njega visok zid. Pred tem z dom so nametali kure važnih listin in pred njimi napravili še en zid, da bi v skrajnem primeru delnice zavedli s temi listinam. Žal pa je bil njih trud odveč. Uporniki so policijsko prefekturo zažgali in kip je dobil pri tej priložnosti še nekaj poškodb.

Ves prah zaradi zgodovine kipa se pa še zdaj ni polegel. Še zmerom iščejo skrivnost lepe boginje. Toda nihče se ni na more približati. Boginja sama stoji lepa in temna, kakor sfera, v svojem kotu Louvra in n'če ne bo rešil njene uganke Morda je prav tako. Mnogi so jo še poizkušali »popraviti«, a zaman. Zmrom je bilo v teh popravilih nekaj triga. Tudi če bi jo prav izpopolnili najbrž ne b bila več tisto, kar je Kaiti mi ljudji ljubimo tisto, kar ni popolno, in prav dostično okoli skrivnosti, ki jo ohranja, so dosti pripomele k popularnosti in priljubljenosti Venera Milonske.

Razpisano je deio

»Prosim, gospod — — — Razpisano je deio. Koliko rok se bo lahko zaposlilo? Sto? Stopenideset? Teh, ki čakajo, je mnogo več.«

»Prosim, gospod — — — začnajo vsi enako. Njihove roke, ki so bile dolgo brezposelne, v zadregi obračajo klobuke, čepice in nekakšne listine, ki potrjujejo resničnost njihovih trditve.«

Razpisano je deio, mnogo jih čaka nanj, toda vedeti morajo, kmo ga bodo dali. Predvsem družinskim očetom in tistim, ki so pristojni v to obino; treba je zadostiti predpisanim formalnostim.

Padajo imena, besede, zvčki, ki naj pomenijo, da je ta človek, tale Sulejmanpašić rojen v Podgorici; da je Anton oče petih nepreskrbljenih otrok in prosi dela, ker drugače res ne ve . . . Pomenijo, da je ta mladi fant, ki je prišel s Ceste dveh cesarjev v svojih cenenih z blatom poškopljanih Batijevih škornjih, rednik enajstčlanske družine.

»Vi imate slabo oceno, vi . . . Vi — to je 60% invalid, ki zdaj spet prosi dela.«

»To moram vedeti, to vas seveda opravičuje, dodaja uradnik.«

»Saj vi ste bolni! Boste lahko delali?«

»Kaj pa hočem,« zmigujeta na to vprašanje dve ozki rameni.

»Ne veste, kdaj se vam je rodil zadnji otrok?«

Človek, oče osmih otrok, preplašeno pomeljuje: »Ne vem, gospod, imam dovolj drugih misli, to je ženina skrb . . .«

Domovi teh brezposelnih delavcev, zidarjev, mizarjev, krojačev, mehanikov, invalidov, so barake in tesne hišice na robu mesta, na Cesti dveh cesarjev, na Viču, v Vodmatu in tam okrog.

»Ampak vi ste slab delavec,« čita uradnik iz kartoteke.

»To je pa tako,« odgovarja prizadeti, »če nimam dobre hrane, tudi ne morem počestno delati.«

»Gospod ravnatelj, en liter olja pa pet kilogramov moke, kaj pa je to . . .? Saj jaz bi rajši . . .« Tega, kar bi on rajši, nihče več ne poslušajo; obotavljajo se stopa mož iz vrste, se preriva med čakajočimi in odide.

»Če dobim od gospoda župana, bomo delali, če ne dobim, pa ne bomo delali — tako je!« Mirno poslušajo stisnjene vrste to obvestilo.

Deio je razpisano, predpisom je zadosteno in peščica ljudi nosi na svoje predmestne domove iskro upanja.

Šišenske kolašice so zborovale

V prijaznih prostorih gostilne pri Štepiu v Šiški je bil zadnjič prvi redni letni občni zbor novoustanovljene podružnice Kola jugoslovenskih sester. Zborovanju so prisostvovali tudi zastopnice osrednje uprave s predsednico s. Majaronovo pa zastopnice močanske podružnice, šentpetrske podružnice CMD in pa šišenskega Sokola.

Namesto obolele predsednice s. Bonačeve je zborovanje vodila podpredsednica s. Pušarjeva, ki se je v uvodnem nagovoru poklonila spomenu naše prve in najvišje matere Nj. Vel. kraljice Marije, nato pa še nepozabne vzornice s. Franje Tavčarjeve. Z zaobljubo, da bodo verno nadaljevale njeno započeto deio, so se zborovalke spominjale tudi vseh umrlih članic. Iz tajniškega poročila povzemo, da je zamisel samostojne podružnice našla med zavednim ženstvom v Šiški mnogo razumevanja in odobravanja. Že v prvem letu je delo rodilo lepe uspehe, podružnica je obdarovala 150 družin v znesku 5322 din. Darila so bila v živilih, kurjavi, topleni perilu in zimski obleki. Lepo sta uspela tudi materinski dan in božičnica z izbranim sporedom. Zborovalke so se iskreno zahvalele šišenskiemu Sokolu, Narodni etalnici in Društvu za zgradbo Sokolskega doma za pomoč. Po blagajniškem in revizorskem poročilu je bil z malimi spremembami izvoljen stari odbor.

V imenu vodstva je predsednica s. Majaronova spregovorila nekaj vzpodbudnih besed, nato pa se s. Krotova v obširnem nagovoru razvila nekaj misli o čim tesnejšem sodelovanju ženskih organizacij. Po prijateljskem razgovoru o mnogih aktualnih vprašanjih so se zborovalke razšle.

Vljudni vozač

V Columbiji v Južni Karolini je neki avtomobilist, ki je svoje vozilo za kratek čas ostavil na cesti, ob povratku našel na njegovem oknu dolarski bankovec in listek z nekoliko vrsticami. Iz tega listka, je zvedel, da je bil darovalec dolarja zavozil proti vozu in blatnik nemara malo poškodoval. Če bi škoda bila večja, je pisal mož, je pripravljen doplačati. Sledilo je ime in naslov. Vljudni mož se je tudi opršal, da zavozilo pomanjkanja časa ni mogel poiskati lastnika poškodovanega voza.

Izredna toplota v Grenlandiji

Medtne ko je bila zima v vseh evropskih deželah nenavadno ostra in dolga, je vladalo v februarju na Grenlandiji lepo, mило in mirno vreme. Povprečna temperatura je bila 8,6 stopinje Celzija nad normalo in več naselij na zapadni obali je imelo do 10 stopinj toplote. Z vzhodne obale poročajo o podobnih razmerah.

INSERIRAJTE V „JUTRO“

Dve zmagi v treh bitkah

Jugoslavija : Rumunija 3 : 3 (2 : 2)

Včeraj je naša A reprezentanca v Bukarešti odigrala meddržavno tekmo z Rumuni neodločeno, B moštvo in mladina pa sta zmagala — Obilen nogometni spored drugod

BUKARESTA, 31. marca. AA. Danes je bila na stadionu Onef reprezentativna nogometna tekma med Rumunijo in Jugoslavijo. Tekmi je prisostvovalo blizu 40.000 gledalcev. Med prisotnimi so bili rumunski minister za zunanjo trgovino John Cristu, jugoslovanski minister za trgovino in industrijo dr. Andres, jugoslovanski veleposlanik Dučić, člani jugoslovske gospodarske delegacije in številne druge ugledne osebnosti.

Jugoslavijo je zastopalo naslednje moštvo: Lovrić, Stojilković, Dubac, Manola, Dragičević, Lechner, Tirnanić, Valjarević, Petrović, Božović in Nikolić. Rumuni so igrali v naslednji sestavi: Justin, Sfera, Telesan, Vintila, Rasinaru, Lupas, Bindea, Mihallescu, Baratki, Bogdan in Popescu. Sodil je madžarski sodnik Rubin.

Igra je bila do odmora zelo živahna, Jugoslovanski igralci so bili tehnično boljše Rumuni pa so igrali z večjim elanom. Gole so zabil Aca Petrović v 10., Bindea v 22., Božović v 30. in Baratki v 33. minuti.

V drugem polčasu je v 14. minuti po lepi kombinaciji med Valjarevićem in Petrovićem dobil žogo Božović, ki je spet povsial na 3 : 2. V 22. minuti je Bindea iz očitne off-side pozicije in po foulu nad Dubcem ustrelil tretji gol za Rumune. Rezultat je bil tako izenačen 3 : 3 in se do konca igre ni več menjal.

Podrobnosti o včerajšnjem remisu

Zagreb, 31. marca.

Tekma v Bukarešti se je začela ob 16. Obe moštvi sta bili burno pozdravljeni, ko sta stopili na igrišče. Godba je zaigrala obe himni, nato pa so prišli na igrišče jugoslovanski in rumunski minister za trgovino dr. Andres in Cristu ter jugoslovanski veleposlanik Dučić, ki so jim bili predstavljeni vsi igralci. Tekmo je sodil madžarski sodnik Rubin, ki je bila zanj ta tekma ena prvih mednarodnih. Velikih napak pri sojenju ni zagrešil, vendar pa je igro po nepotrebnem prekinjal, očitno z namenom, da bi se ne zameril domačemu občinstvu.

Jugoslovansko moštvo je v celoti zaigralo dobro in se mora današnji remis smatrati za uspeh. V enajstih minutah pred koncem igre je bil prav za prav najslabši del napada, čeprav s tem ni rečeno, da je igral slabo. V njem je posebno ugajala notranja trojica, ki je silno lepo kombinirala, pri tem je polagala premalo pozornosti na prodornost in plodnost igre. V krilski vrsti je bil Dragičević nekaj slabši od odmora, Lechner in Manola pa sta se pokazala v dobri formi. Stojilković je bil boljše v prvem polčasu, Dubac pa je bil čisto dober, imel pa je tudi nekatere zelo nesigurne trenutke. Vratar Lovrić je često zapuščal svoje svetišče, vendar pa je nekaj stvari ubranil v sijajni maniri. Vsekakor je nekoliko soudeležen pri prvem in tretjem голу.

Jugoslavija B : Rumunija B 1 : 0 (1 : 0)

Beograd, 31. marca.

Ko se je začela današnja tekma v Beogradu med B garniturama Jugoslavije in Rumunije, smo imeli eno zmagoto proti Rumuniji že v žepu. Že je namreč prispela vest iz Bukarešte, da je naša mladina porazila z 2 : 0 naraščajočo Rumunijo. Razpoloženje občinstva, ki ga je bilo na igrišču BSK okrog 7000, je bilo prav dobro. Toda to občinstvo je po tekmi med B garniturama dokaj nezadovoljno zapustilo igrišče. Naša druga garnitura je sicer zmagala 1 : 0, toda sportna bilanca te tekme je precej klavna. Pri tako velikih premoči, kakor jo je pokazala naša druga garnitura, pomeni rezultat 1 : 0 skoraj popoln neuspeh. Moštvi sta nastopili v naslednjih postavah:

Jugoslavija: Glaser, Suprina, Brozović, Atanacković, Požega, Simonović, Savić, Wolf, Rajlić, Matošić, Perlić.

Rumunija: Radulescu, Petrescu, Lengeriu, Siklovan, Simatok, Marinuc, Oana, Terzok, Constantinescu, Henegan, Mihalescu.

Rumuni so takoj po prvih potezah naših izbrali pravilno taktiko. Vedeli so, da pozitivnega uspeha ne bodo mogli doseči, a prodati so hoteli svojo kozo kolikor mogoče drago. To jim je dobro uspelo. Naši so se morali boriti pred rumunskim golom ne s tremi ali štirim branilci, ampak s naprotniki, tudi rumunski napadniki so pomagali, da očuvajo svoj gol brez nesreče. To je prvi vzrok naše tako težke zmagote. Drugi del je bil v neplodnosti našega napada. Mož na svojem mestu je bil edino Wolf, odlični strelci in tehnično izvrstni. Enako je zadovoljil Savić na desnem krilu. Sicer je bila dobra zamisel postaviti opasnega »Sarajlijca« Rajlića kot vodjo napada, toda to pot je odpovedal, zlasti v prvem polčasu ga ni bilo videti. Matošić

v levi zvezi in Perlić na levem krilu nista popolnoma zadovoljila. Tako je ta napad, ki je bil večinoma pred rumunskim golom, iztisnil vsega en sam gol. Dobra je bila krilska vrsta, zlasti Skopljanec Simonović in Požega. Zelo sta ugajala Suprina in Brozović. To je v resnici zelo dobro vigran branilski par. Glaser ni imel dela. Rumuni so mladi igralci, ki so zaigrali zelo požrtvovalno in se bodo kljub porazu lahko vrnilo zadovoljni domov. Najboljši igralec je sred. krilec Simatok, odlični tudi vratar Radulescu, ki je zelo bravurozno in uspešno branil svoje svetišče. Napad ni bil nevaren.

POTEK IGRE

Naši so takoj v napadu. V 9. min. kot proti Rumunom, ki ostane neizkoriščen. Naši so zmerom pred golom Rumunov ter znova in znova ustvarjajo nevarne situacije. V 12. min. napad od leve in Wolf doseže 1 : 0. V 21. min. izredno lepa kombinacija naših. Žoga gre z glave na glavo, od Wolfa k Simonoviću, od tega k Perliću in zopet k Saviću, ki udari z glavo na gol, toda vratar brani. Med tem je prišla vest iz Bukarešte, da je stanje 3 : 2 za Jugoslavijo; občinstvo je vse navdušeno. Kmalu nato je stanje izravnano na 3 : 3, občinstvo zdaj molči.

Tudi v drugem polčasu je Jugoslavija stalno v premoči. V 10. min. izvedejo Rumuni nekoliko nevaren napad. V 19. min. pa reši njihov vratar siguren gol. V 20. min. indirekten strel proti Rumunom, ki gre v gol, toda sodnik ga je neznanega vzroka ne prizna. Naši pridno napadajo in tudi streljajo, toda branilci je preveč in žoga nikakor ne gre več v mrežo. Razmerje kotov 4 : 0 za Jugoslavijo. Sodil je Madžar g. Kis.

T. Z.

Nedelja presenečenj v prijateljskih tekmah

Senzacija iz Kranja

Ljubljana : Kranj 2 : 2 (0 : 2)

Kranj, 31. marca.

Danes je ligaška enajstorka Ljubljane igrala prijateljsko tekmo s Kranjem, Ljubljani sicer ni nastopila kompletno, a kljub temu ji neodločni rezultat, ki ga je dosegal nasproti ambicioznim Kranjčanom, ne šteje posebno v čast. Moštvo je očitno podcenjevalo nasprotnika in ko so Kranjčani nekoliko ostreej zaigrali, so se dali tudi Ljubljančani zavesti in so vračali milo z dragim. rKanj je v prvem polčasu vodil že 2 : 0, po odmoru pa je Ljubljana izenčila.

Tekmi, ki ni bila na posebni višini, je prisostvovalo le malo gledalcev.

Dober pomladanski start Maribora

Gladka zmag nad zagrebško Concordijo 4 : 2

Maribor, 31. marca.

Pred približno 600 gledalci je bila danes na Rapivodnem igrišču prijateljska nogometna tekma med ligaškim moštvom zagrebške Concordije in ISSK Mariborom. Concordija je nastopila v najmočnejši postavi, toda brez Jazbeca, Pogačnika in Pavčiča. Zagrebčani so doživeli poraz, ki se smorda niso nadejali, in sicer z 2 : 4 (1 : 1).

Zadnja zmagota so Mariborčani dokazali, da je mariborski nogomet trenutno boljše kakor ljubljanski, saj je Ljubljana pred mimi dnevi klonila pred Concor-

dijo z 1 : 4. Moštvo Maribora je danes dobič. zaigralo. Opustilo je pretirano kombinacijo ter predvedlo enostavno igro, s katero je uspelo. Tudi borbenost Maribora je imponirala, posebno takrat, ko je nasprotnik z vsemi silami pritisnil Mariborčane v skrajno obrambo. Vsi deli enajstorka so bili vigrani; nekaterim igralcem se je sicer poznal dolg zimski odmor, kar je bilo opaziti zlasti proti koncu drugega polčasa. Kljub temu so se hrabro držali in priborili mariborskemu nogometu lepo zmagoto, ki je prišla povsem iznenada.

Concordija je bila v današnji tekmi nedvomno tehnično boljše nasprotnik, toda njeni napadniki so se spuščali v hiperkombinacijo in se preveč igrčkali v kazenskem prostoru, dokler jim nasprotnik ni vzel žoge. Često je šla žoga mimo ali pa je postala plen tuječega vratarja. Najboljši formaciji oConcordije sta bili v napadu in obrambi, dočim so bili krilci precej slabi. Vsi pa so bili v dobri kondiciji in vsi so pokazali izbornu obvladaje žoge, kar pa ni bilo dovolj za zmagoto, ker jim je nasprotnik z boljšim startom preprečil vse.

Igra je bila v prvem polčasu medla, v drugem pa zelo temperamentna in skoraj podobna prvenstveni. Igralo se je sicer sem in tja ostro, vendar je tekma v glavnem potekala fair in brez najmanjšega incidenta. V 28. min. je Miloš zabil prvi gol in isti je v 37. min. tudi postavil na 2 : 0 za M. Gol za C. je padel v zadnji minuti prvega polčasa, in sicer iz direktnega strela iz kota, ki ga je streljal Beda. V drugem polčasu je v 12. min. Varl zabil tretji gol, Vodeb pa v 28. min. četrti. Končni rezultat je postavil Beda v 39. min. Značilno je, da je Concordija v drugem polčasu zaostajala enajstmetrovko.

Sodil je g. Nemeč.

Razočaranje v Celju

Litijani so zmagali nad Celjani 3 : 1 (0 : 0)

Celje, 31. marca.

SK Celje je danes otvorilo letošnjo sezono s prijateljsko tekmo s SK Litijo. Celjani so razočarani in gostje so zasluženo zmagali. Tekmi je prisostvovalo okrog 300 gledalcev, med temi mnogi iz Litije. Domačemu moštvo se je precej poznalo pomanjkanje treninga, igralo pa je tudi brez sistema in kombinacije ter še brez elana povrhu. Najboljši mož je bil vratar, ki je preprečil še večji poraz, imel pa je tudi mnogo sreče. Gostje so nudili soliden nogomet, sičurnost pri podajanju in v agilnosti so prekašali Celjane. Lepo in živahno igro je kvarilo to, da so se igralci Celja posluževali preostre igre, s katero so hoteli razioknaditi pomanjkanje dobre kondicije.

V prvem polčasu je bila igra v glavnem izenačena. Napadi so se neprestano menjali, vendar se nikomur ni posrečilo potresti mrežo. Po odmoru je ostala slika četrte ure nespremenjena. V 15. min. je sodnik diktiral kazenski strel s 16 m proti Litiji. Streljal ga je Stupica in žoga je šla v gol. Litijani so zdaj krepko napadali. V 28. min. je Eltrin izenačil. Celjani so začeli popuščati, gostje pa so prehajali v premoč. V 36. min. je Vrbove zabil drugi gol, v 40. min. pa je isti igralec postavil na 3 : 1. Celjani so v zadnjih minutah napeli vse sile, da bi zrisali rezultat, toda preprečila je to dobra obramba gostov.

Sodil je g. Hobacher objektivno. V predtekmi je SK Store zmagal nad mladino Celja s 4 : 1 (0 : 1).

Prijateljska tekma med Ptujem in celjskimi Atletiki je bila odpovedana.

Ostale nogometne tekme

Zagreb: Hašk : Železničar 2 : 1 (0 : 0). Budimpešta: Madžarska : Švica 3 : 0 (2 : 0). 25.000 gledalcev. Po izvrstni igri

Jubilejni smuk s Triglava

V gosti megli in po mokrem snegu je včeraj nad 30 tekmovalcev presmučalo našo triglavsko progo — Zmagali so Nemci, najboljši naši pa so bili Molnar, Lukanc in Žvan

Mojstrana, 31. marca.

Leta 1927. so naši vrli smučarjski voditelji prvič poizkusili izvesti tako zvani vztrajnostni smuk s Triglava, kakor so takrat imenovali, sedaj je daleč po svetu znani »Triglavski smuk«. Začetek je bil zelo težak, ker jim je deloma nagajalo slabo vreme, pa tudi v organiziranju tako velike prireditve še niso imeli prave prakse. Od tedaj je bil ta smuk s Triglava s presledki izveden že devetkrat, letos pa je bil na sporedu deseti, torej obenem jubilejni, ki so se ga naši smučarji zato udeležili še z večjim veseljem.

Priznanje v snegu in viharju

Tudi letos sta imela tehnična voditelja prireditve gg. Vučnik in Kogovšek mnogo skrbi in veliko dela, preden sta pripravila progo. Snežni meteži ter megla in vihar, ki so od ponedeljka do petka zajeli Triglavsko pogorje, so skoraj onemogočili vsako delo in vsak trening. Zgodilo se je celo, da je v četrtek skupina funkcionarjev in tekmovalcev morala ostati čez noč v lovski koči v Zgornji Krmni, ker se zaradi snežne nevihte ni mogla vrniti v Staničevo kočo. Za letos je bila za Triglavski smuk po snežnih razmerah preteklega tedna odločena drugačna proga, zaradi novega snega pa so morali prireditelji v zadnjem hipu progo spet spremeniti in jo položiti v staro traso, deloma pa tudi skrajšati. To pot je potekala izpred Staničeve koče pod Ržjo mimo Rjavine preko Apnenice skozi Gornjo Krmo do Travnice doline, kjer je bil cilj. Kakor smo že omenili, je bilo delo na progi letos zelo oteženo, kajti organizatorji so morali v 60 cm debelem novem snegu pripraviti kilometre dolgo progo popolnoma na novo. Zato jim gre še prav posebno priznanje, da je bila letošnja tekma sploh izvedena. Tako približno se je izjavil in se ni mogel naščrtiti vzorno pripravljeno progi tudi vodja nemške ekipe g. Weissbacher iz Beljaka. V dolžino je merila 4 km, višinske razlike pa ji je ostalo okoli 900 m, na njej pa je bilo postavljenih 8 smernic vratice. Tudi damsko progo so nekoliko skrajšali in je bil cilj že na Apnenici. Zaradi slabega vremena so prav tako kakor prireditelji trpeli posledice tudi tekmovalci, ki niso mogli dovolj trenirati. Razen tega so razen Tržičanov, ki so prišli že v sredo, začeli udeleženci prihajati na Staničevo kočo šele v soboto dopoldne, domačini in tudi vsa nemška ekipa.

33 tekmovalcev

Udeležba tekmovalcev je bila kljub vsem neveseljem okoliščinam prav lepa. Nemci so prišli s 4 tekmovalci in 1 tekmovalko, ki so vsi bili dovolj močni, da so z eno samo izjemo zasedli vsa najboljša mesta. Sicer pa je res, da je bila nemška ekipa sestavljena iz samih prvorazrednih tekmovalcev, ki so dosegli že mnogo domačih in tudi mednarodnih zmag. Prišli so Seer, ki je bil letos na prvenstvu Ostmarke v alpski kombinaciji tretji, dalje Gustl Maier, ki je že dvakrat zmagal na Triglavu in spada tudi med znane nemške alpske smučarje ter še Körner in Kullnig, ki sta prav tako odlična predstavnika nemškega I. razreda. »Šibki spol« je zastopala Jetti Schrottenbach, ki je tudi že stara znanca Triglava in je že enkrat zmagala tamkaj. Od naših so razen Heima, ki je bil zadržan, prišli skoraj vsi, ki kaj pomenijo v alpskem smučanju. Med dekleti je bila udeležba domačih zelo pičila. Nihote se nam vsiljuje vprašanje, kje so bile danes vse one tekmovalke, ki so v letošnji sezoni na račun ministva za telesno vzgojo dovršile tečaj in alpski kombinacijo, pa jih ni bilo na tekmovanje, ki je kot zaključno

Madžarov vendarle previsoka zmagala nad odličnimi Švicarji. Gole so zabil dr. Sarosy 2 in Sütter enega. Tekmo je odlično sodil zagrebški sodnik Podubski.

Rim: Državno prvenstvo: Genova : Liguria 2 : 0, Modena : Triestina 2 : 1, Lazio : Venezia 1 : 0, Novara : Juventus 1 : 0, Bari : Bologna 1 : 1, Torino : Roma 4 : 0, Milano : Napoli 3 : 0, Ambrosiana : Fiorentina 3 : 0. — V vodstvu sta Ambrosiana in Bologna s 32, na tretjem mestu pa je Genova z 36 točkami.

Bratstvo prvič na terenu

Svoboda : Bratstvo 5 : 2 (4 : 1)

Jesenice, 31. marca.

Popoldne ob 15. je bila na igrišču Bratstva prijateljska nogometna tekma med Bratstvom in ljubljensko Svobodo. Za domačine je bila to zelo huda preizkušnja, kajti letos so jesenski nogometni predloži smučali in so danes tako rekoč s smučki stopili na zeleno polje. Zato pa je moštvo Svobode pokazalo, da je imelo letos že precej opravka z žogo, in je današnje zmagoto tudi v polni meri zaslužilo. V začetku so gostje močno v premoči, toda kljub temu se posreči Ivanševiću doseči vodilni gol. Ne dolgo za tem sledi izenačenje in še malo, pa povsja leva zveza Svobode na 2:1. Domača obramba je nekoliko zmešana in prav kmalu prejme vratar še tretji gol v mrežo. Da je nerazpoloženje še večje, streljajo gostje tik pred koncem polčasa še enajstmetrovko in rezultat je že 4:1 zanje.

Po odmoru se domači precej popravijo in pritisnejo Svobodo v obrambo. Ivanšević ima še enkrat priliko za gol, toda prisojeno enajstmetrovko strelja vratarju v roko. Potem je v akciji spet Svoboda in njeno desno krilo povsja nemalo po zaslugi vratarja Bruna na 5:1. Bratstvo se vrže še enkrat v napad in po lepi akciji dobi zgo Sretenović, ki jo z ostrim strelom pošlje med drogeve. To je zadnji gol dneva in rezultat ostane 5:2. Jeseničani so morali igrati brez dveh močnih igralcev — Knifca in Crnoborega —, toda kljub temu je občinstvo precej razočarano zapustilo igrišče. Vajeno je bilo pač, da morajo domači samo zmagovati. Tekmo je sodil domači sodnik g. Klipstätter.

Table-teniški turnir

Državni prvak Marinko je izgubil proti Krečiću

Ljubljana, 31. marca.

Drevi in danes ves dan je bil v telednevni II. drž. zanes gimnazije na Poljanah table-teniški turnir, ki naj bi izločil slovenske prvake v tej sportni panogi. Ker pa je prireditelj prijavitel tekmovanje prepozno, je JTTS tekmovanje prepovedal, tako da turnir, ki so ga kljub temu izvedli, ni veljal za prvenstvo Slovenije.

Vsega skupaj je na turnirju tekmovalo 28 seniorjev, 14 juniorjev in 2 seniorki, ki so pripadali 5 klubom. Največje presenečenje turnirja je vsekakor poraz državne prvaka Hermežana Marinka po Krečiću, ki ga pa ni jemati preveč resno, ker pomeni samo trenutno nerazpoloženje drž. prvaka. To pričajo zlasti njegove prejšnje igre, v katerih se je pokazal v tako odlični formi, da je malokdo dvomil tudi o njegovi končni zmagi ter je bila njegova finalna igra za maloštevilne gledalce pravo presenečenje. Tudi v doblju je presenetil poraz para Marinko - Kosmina po paru Krečić - Belak. Med damami sta nastopili samo drž. akademska prvakinja Pustoslenska in pa Bačičeva, ki sta vodili ogorčeno borbo za zmagoto. Čeprav je Bačičeva popolnoma brez treninga, je le malo manjkalo, da ni zmagala.

Tehnični rezultati tekmovanja:

Seniorji (četrfinale): Marinko : Medved 2 : 0, Strojnik : Hribar 2 : 0, Krečić : Božič 2 : 0, Belak : Lakner 2 : 1.

Polfinale: Marinko : Strojnik 2 : 0, Krečić : Belak 2 : 0.

FINALE: Krečić : Marinko 2 : 0 (21 : 17, 21 : 18).

Double - seniorji (8 parov). Semifinale: Marinko - Kosmina : Medved - Strojnik 2 : 0, Belak - Krečić : Knific - Strundelj 2 : 0.

FINALE: Belak - Krečić : Marinko - Kosmina 2 : 0.

Moštva, semifinale: Hermes : Mladika III 3 : 2, Mladika I : Celje 3 : 2.

FINALE: Hermes (Marinko, Kosmina) : Mladika I (Krečić, Belak) 3 : 0.

Dame: Pustoslenska : Bačičeva 2 : 1 (21 : 10, 20 : 22, 21 : 19).

Mixed double: Marinko - Bačičeva : Medved - Pustoslenska 2 : 0.

Juniorji: Krašovec : Knific 2 : 1 (21 : 19, 17 : 21, 21 : 10).

Turnir je, kakor smo že omenili sportno uspel, vprašanje pa je, ali je prireditelj SK Mladika turnir sploh smel prirediti, če ga je vrhovni table-teniški forum prepovedal. To navsezadnje ni naša stvar! Ožigosati pa moramo dejstvo, da so bili v vodstvu tekmovanja nekateri popolnoma nezreli fantiči, ki najbrže še ne vedo, kaj vse je dolžnost prireditelja javne sportne prireditve. Če bodo drugič pri podobnem turnirju spravili v red tudi to stran organizacije, ji gotovo ne bo več oprekati.

Občni zbor teniškega saveza v Zagrebu. Na včerajšnjem občnem zboru JTS v Zagrebu je bilo predvsem v razpravi vprašanje nove ureditve teniškega sporta po vzorcih, kakor so jih uporabili glede na novo politično ureditev države in ostalih sportnih panogah. Glavno pobudo v tej smeri je dal nečlano ustanovljeni Srbski teniški savez. Na občnem zboru so zastopniki hrvatskih teniških klubov podali izjavo, da ne priznavajo ustanovitve samostojnega srbskega teniškega saveza brez vednosti JTS in bodo zoper ta postopek ubrali zakonito pritožbeno pot. Tej izjavi se je priključil tudi zastopnik mariborskega teniškega sporta g. Srečko Voglar.

Štirje neznanci so ga napadli

Sv. Duh, 31. marca.

Pri Sv. Duhu je bilo svoje dni takole: Če si korakal ponoči skozi vas, pa si pozdravil, si že tvegal, da te rogovlježi napadejo, češ, kaj nas ogovarjaš, ko te nihče ni ničesar vprašal. Če pa si šel močje skozi vas, so te spet nahrušili, da ti dostojno srečati človeka. A ga ne pozdraviti, Tisti časi so zidaj daleč za nami, pri Sv. Duhu je zidaj mirno in meseci minejo brez pretopov, toda tokrat moramo vendarle spet poročati o spopadu, ki priča, da stara kri včasih zavre.

Te dni se je vračal malo čez polnoč proti domu kurjač državnih železnic Alojz Maček, ki se je bil zadržal v Suhoj Luki. Ko je prispel do cerkve sv. Duha, so se na mah znašle pred njim štiri postave, in predem se je Maček dodobra zavedel, je že četvorica brez povoda navelila na Mrečka. Napadenec se je v trenutku znašel na tleh. Potem pa so ga obdelavali s čevlji kakor za stavo. Skoro nezavestnega so nato napadali prepustili Mačka njegovi usodi.

Maček se je čez čas z največjo težavo privlekel do sosedda Hribernika. Ker domov nikakor ni mogel, je preležal vsi noč pri Hriberniku na peči, zjutraj pa je Hribernik pospremil poškočovanca domov, Zbiravnik dr. Kocijancić je ugotovil, da so divjaki Mačka poleg drugega zlozili tudi dvoje reber. Napadalce iščejo.

Senzacija za Ljubljano je bil film »Tarzan in njegov sin«. Že v soboto se je raznesel glas, da je najnovejši Weissmüllerjev film sijajen v vsakem pogledu. Napeta, senzacionalna vsebina, odlična fotografija, višek vsega pa mali Tarzanov sinko, šestletni dečko, ki je izvajal akrobacije, da so se vsi gledalci čudili. Ni pa nič nenavadnega, da so na film navallili v soboto in nedeljo da so bile skoro vse predstave do zadnjega prostora razprodane. Že dopoldne je bilo za nedeljske predstave zelo težko dobiti mesta, popoldne pa so morali tisoči in tisoči oditi in iskati zabave v drugih kinematografih, ki so jo mnogi našli pri Mickey Rooneyevemu filmu »Lora Jeff«. Zlasti žalostni so bili otroci, ki so že tedne in tedne prej težko čakali na premiero tega odličnega filmskega dela. Mali Tarzanov sinko Johnny Sheffield je postal mahoma junak dneva, pri vseh predstavah se je ponavljal pri najbolj napetih prizorih buran aplavz! Kakor čujemo, bo vprava kina Uniona obdržala film na programu samo 3 do 4 dni, ker mora potem film v Sarajevo, kjer čakajo na to filmsko delo z isto napaotostjo kot ga pričakovali ljubljanski kinoobiskovalci. Treba se bo tedaj zelo požuriti.

Ali sem prispeval za sokolski dom v Trnovem?

Kongres Zveze jugoslovenskih planinskih društev

Udeležili so se ga tudi zastopniki planinstva iz bratske Bolgarije — Planinska društva imajo poleg drugega tudi narodnoobramben pomen — Resolucija z važnimi zahtevami

Ljubljana, 31. marca

Danes dopoldne je imela v veliki posvečevalnici Zbornice za TOI vsedravnih kongres Zveze jugoslovenskih planinskih društev. Zborovanje, ki mu je predsedoval predsednik zveze dr. Fran Tomineš, je bilo odlično obiskano. Poleg številnih delegatov raznih planinskih društev in podružnic iz Slovenije so se zborovanja udeležili tudi drugi številni delegati planinskih društev iz države. Vse te je v pozdravnem nagovoru pozdravil predsednik dr. Tomineš, ki se je še posebno zahvalil za udeležbo zastopnikov banske uprave načelniku Albinu Petelinu, nadalje inspektorju Westru kot zastopniku ljubljanskega podžupana dr. Ravničarja, zastopnikoma komandanta dravske divizijske oblasti majorju Petru Bojčeviću in kapetanu Josipu Stolfi, dr. Majcenu, ki je zastopal Zbornico za TOI, zastopnikoma Tujkoprometne zveze dr. Račetu in dr. Cirilu Žičku ter zastopnikoma Jugoslovensko-bolgarske lige ravnatelju Rastu Pustoslavcu in Vekoslavu Bučarju. Viharno navdušenje je izzval predsednikov pozdrav zastopnikom bolgarskih planinskih društev Nikoli Hadžijevu, Todoru Točorovu in Vasiliju Radevu. S splošnim navdušenjem je bil sprejet predsednikov predlog, naj se odpošlje vdanostna brzojavka Nj. Vel. kralju Petru II. Pozdravne brzojavke so bile poslani tudi Nj. Vis. knezu namestniku Pavlu in ministru za telesno vzgojo naroda in za trgovino in industrijo.

V nadaljnjih izjavanjih se je dr. Tomineš spominjal preteklih časov, ko so bile planinske organizacije, ki danes delujejo na teritoriju naše države, še v povojih in so se morale boriti proti močnim tujerodnim planinskim organizacijam, ki so hotele dati našim prelepim goram nemškutarski značaj. Zlasti mlada SPD, ki je zbrala v svoji sredi navdušene mlade narodnjake, je skozi desetletja vodila borbo za vsako planinsko postojanko na slovenskih tleh in tako preprečevala nakane tujcev. Imela je lepe uspehe. Enako borbo je prestajalo tudi Hrvaško planinsko društvo. Prav s tem svojim delom, ki danes še nikakor ni končano, so se naše planinske organizacije vstrelile med važne narodnoobrambene organizacije, ki morejo prav na naših mejah še danes vršiti prevážno obrambno delo.

Banket po internem psvetu

Predsednik je nato poročal še o delu, ki so ga večeraj na interni konferenci opravili delegati. Naglasil je, da so se zborovali v vseh vprašanih strinjali in zaključili svoje pripravljeno delo za kongres v najlepšem soglasju. Zvečer jim je SPD v restavraciji Union priredila svečan banket, na katerega so bili poleg domačih delegatov in bratskih bolgarskih zastopnikov povabljeni tudi odlični zastopniki naših oblastev in drugih ustanov.

Delo zveze je bilo plodno

Glavno poročilo o delu zveze in posameznih včlanjenih planinskih društev je podal tajnik in predsednik SPD dr. Josip Pretnar. Vsa poročila, ki so bila namenjena že za lani v septembru določeni, a zaradi mednarodnih dogodkov odloženi kongres v Nišu, so dobili zborovalci natisnjena. Zato se je tajnik omejil le na poročanje v izveščku, ki pa je bil zaradi ogromnega opravljenega dela vendarle precej dolg. Iz poročila je bilo razvidno plodno delo na področju našega planinstva. Ker smo v našem listu že pretekli teden prinesli nekaj podatkov o tem delu, ga danes ne bomo podrobneje navajali. Omenimo naj le, da se je odlično izvedeni organizaciji zveze v njej včlanjenih društv in njihovim podružnicam zahvaliti, da se je vse delo moglo tako solidno razvijati in obroditi uspehe. Zal je morda le premalno zanimanje odličnih činiteljev onemogočilo eno izmed največjih prizadevanj zveze, ki je bilo v tem, da čim tesneje poveže v planinskih organizacijah našo mladino, ki naj bo vzgojena k ljubezni in spoštovanju naše prirodne lastnine. Vse drugo delo pa je šlo gladko od rok. Naša planinska organ., ki šteje nad 30.000 članov se more tako po svojem obsegu kakor tudi po vsebini in globini svojega kulturnega, znanstvenega, gospodarskega, duševno in fizično vzgojnega ter nacionalnega dela postaviti v vrsto z najmočnejšimi in najuglednejšimi svobodnimi organizacijami v državi. Vse delo je skoro izključno počivalo na zasebni pobudi idečnih in požrtvovalnih planinskih delavcev.

Za tajnikovim poročilom sta bila prebrana točkovna referata odobrenata dr. Frana Kušana od Hrvaškega planinskega društva iz Zbornice o zaščiti prirode in nacionalnih parkov in dr. Franca Avčeta od SPD o zimski alpinisti ki.

Zveza jugoslovenskih planinskih društev častna članica Bolgarske planinske zveze

Viharno pozdravljen se je nato oglasil besedi zastopnik Bolgarske planinske zveze Todor Točorov in spročil toplo pozdrave svoje zveze jugoslovenskim planincem. Izrazil jim je svoje veliko veselje spriču napredka, ki so ga pokazali v svojem delu zveza in njena posamezna društva s podružnicami, obenem pa je izrekel zahvalo tudi za tesni stik, ki ga je zveza ves čas gojila z bratskimi bolgarskimi društvi. V znak priznanja, da gore, ki meje med obema bratskima državama, po zaslugi velikih jugoslovenskih planincev niso zapreke, ampak postajajo pravi mostovi sodelovanja med bratskima narodoma, je zastopnik BPZ izročil dr. Tominešku častni znak bolgarske zveze. Jugoslovenski planinski zvezi pa je sporočil, da je bila počaščena s častnim članstvom v bolgarski zvezi. Tekmočeno priznanje brat-

ske vzajemnosti je med zborovalci izzvalo vihar navdušenja.

Novi odbor in resolucija

Dr. Tomineš se je vidno ganjen v svojem in zvezinem imenu zahvalil za takšno odlikovanje in napovedal, da se bo prihodno leto vršil kongres v Nišu, odkoder bodo imeli zborovalci najlepšo priliko, da se v čim večji skupini udeleže nameravnega obiska v Sofiji.

Predsednik je nato še sporočil, da je bil na včerajšnjem internem posvetu delegatov v Unioni zvojen za bodočo poslovno dobo naslednji odbor: predsednik dr. Fran Tomineš iz Ljubljane, trije podpredsedniki: dr. Fran Suklje iz Zagreba, inž. Stanoje Nedeljković iz Beograda in dr. Vladimir Belajčić iz Novega Sada, tajnik dr. Jož Pretnar iz Ljubljane in njegova namestnica dr. Arnošt Brilej iz Ljubljane in Gaja Gračanin iz Novega Sada, blagajnik Fran Vilhar iz Ljubljane in odborniki iz Zagreba: Dušan Jakšić, Petar Došek in Mirko Tropan; iz Sarajeva: Djordje Krstić, iz Skoplja: dr. Milan Sekulić in iz Ljubljane: Jože Cesar in Adalbert Pučnik. V nadzornem odboru bodo dr. Milko Hrašovec iz Celja, dr. Subašić iz Sarajeva in Mirko Petković iz Niša.

Na kraju je bila soglasno sprejeta resolucija z zahtevami, ki dajejo hkratu smerice za bodoče zvezno delo. Spomenica prvenstveno naglašajo, da planinstvo, ki v naši državi združuje nad 30.000 članov, s

svojimi vzgojnimi nalogami za napredk naroda in njegove mladine, in kot važna nacionalni in narodnoobrambeni element, smatra za nujno potrebno, da javnost in odgovorni činitelji posvečajo čim večjo moralno in materialno pozornost in skrb tej organizaciji. Ministrstvo za prosveto in ministrstvo za fizično vzgojo naroda naj s primernimi predpisi omogočita včlanjanje šolske mladine in omladinških odsekih planinskih društev. Odključno činiteљи naj tudi v interesu tujkega prometa omogočijo najmanj potrebnih posojil pri državnih denarnih zavodih za gradnjo domov, zavetišč in drugih naprav. Prometno ministrstvo in gen. direkcija drž. železnice naj razširita ugodnosti vozovnic tudi za praznike, ugodnosti pri potovanjih pa naj uživajo te skupine najmanj treh članov. Notranje ministrstvo naj zaščitne predpise o markacijah in planinskih napravah uredi s posebno uredbo enotno za vsa država. Svoje članice pa poziva zveza, naj ekskurzije, ki odkrivajo nove planinske predale za poletni in zimski obisk, prirejajo sistematično v okviru zveze. V svrhu sistematičnega in racionalnega dela pri markacijah in drugih delih naj društva iz istega okoliša delajo v sporazumu, zveza pa naj po potrebi pomaga s svojo iniciativo. Vsa društva naj posvečajo posebno pozornost delovanju banovinskih in krajevnih turističnih odborov ter naj z njimi sodelujejo. V interesu zdravja in življenja planincev v gorah naj vsa planinska društva v pokrajinah, kjer reševalna služba še ni urejena, nemudoma pristopijo k organizaciji te službe po načelih beograjskega kongresa. Vsa društva naj tudi pristopijo k sistematični izdelavi prvenstvenih poletnih in zimskih vzponov v gorah njihovega področja. Glede na novo državno preureditev pa kongres nalaga zvezi preučitev novo nastalega položaja društev s področja hrvaške banovine in če se izkaže potreba, naj izdela predlog za reorganizacijo zveze. Pri tem naj jo vodi težnja, da zaradi tega ne bi v ničemer bilo oslABLJENO skupno delo pri razvoju celotnega planinstva v državi.

67 slovenskih umetnikov razstavlja

Otvoritev jubilejne razstave v Jakopičevem paviljonu se je razvila v prav lepo kulturno manifestacijo

Ljubljana, 31. marca
Dogodek redkega kulturnega pomena je bila otvoritev jubilejne umetnostne razstave, ki jo je Društvo slovenskih likovnih umetnikov priredilo v vseh prostorih Jakopičevega paviljona za 40letnico prve slovenske umetnostne razstave (leta 1900, v Mestnem domu). Otvoritev je pokazala, da zna naša javnost ceniti takšne priznanje, kakaj v paviljonu se je zbrala množica občinstva, kakor je že dolgo nismo videli. Med drugim so bili prisotni ban dr. Natlačec, podpredsednik mestne občine dr. Ravničar, z načelnikom kulturnega oddelka dr. Pretnarjem, univ. prof. dr. Hadžić kot zastopnik rektorja univerze kralja Aleksandra, predsednik Narodne galerije dr. Windischer z upravnikom Zornanom, predsednik Društva slovenskih književnikov prof. Koblar, podpredsednik ljubljanske sekcije JNU urednik Borko, predsednik Slovenske sokoške zveze Gangl, avtor znamenitega prologa, s katerim so naši umetniki pred 40 leti zastavili svoje pionirsko delo, predsednik CMD inž. Mačkovšek, bolgarski slikar Francaliski, znani prijatelj naše zemlje in naše kulture, pa še številni zastopniki raznih kulturnih organizacij in gibanj, umetniki najrazličnejših klubov in struj, pisatelji, glasbeniki, novinarji in predstavnice narodnega ženstva.

Namesto odsotnega predsednika je goste pozdravil tajnik Društva slovenskih likovnih umetnikov Mirko Šubič, nato pa je član Narodnega gledališča Emil Kralj v mojstrskem prednašanju obnovil Ganglov prolog iz leta 1910, ki je na prisotne napravil globok vtisk. Zatem je umetnostni kritik in zgodovinar dr. Mesesnel v kratkem, izčrpnem referatu prikazal pomen prvega skupnega nastopa slovenskih umetnikov pred 40 leti. Do ustanovitve Slovenskega umetniškega društva, ki je dalo pobudo za to prvo razstavo in v katerem so bili združeni likovni umetniki s književniki in glasbeniki, je imelo javno umetniško življenje v Ljubljani lice avstrijske province, v kateri so bile oficial-

ne privedite po večini samo odmevi nemške birokratske prestolnice. Razstava v Mestnem domu je bila splošna narodna prireditve, ki je privabila rodoljube iz vseh slovenskih krajev, iz Trsta pa kar poseben vlak. Ves naš tisk, dnevni in revijski, je razstavi posvetil veliko pozornost, saj pa je ta razstava tudi dala prvo veliko in resno pobudo, da se naša kritika iz dobrohotnega provincialnega hvalisanja, kakršno je bilo do takrat v modi, razvije do dostojnejše višine. Zanimivo je, da je bilo med razstavljalci za čudo mnogo zastopnikov perifernih krajev, celo Ivo Trinko iz Vidma je razstavil nekaj svojih perorisov. Dr. Mesesnel se je v svojem govoru dotaknil podrobneje umetnostne ocene te prve razstave, ki je potrdila samozavest naših impresionistov, da so potem z velikimi uspehi razstavljali na Dunaju, v Beogradu, Sofiji, Varšavi, Pragi, Monakovu, Parizu, Londonu in Rimu. Od 27 takratnih razstavljalcev jih živi še 13. Mnogi od njih so med nami in njihovem svetlemu vzgledu se imajo mladi zahvaliti za pionirsko delo in vztrajnost, ki premaga vsak pomislek in malodušnost. Tej hvalečnosti je dala mlada generacija duška prav za našo razstavo, s katero je želela izkazati čast svojim mrtvim in živim duhovnim očetom, ki so pred 40 leti položili temelje za tako močno umetniško rast.

S kratkim nagovorom je nato ban dr. Natlačec, ki je hkrati čestital razstavljalčim umetnikom k njihovim spoštovanju vrednim uspehom, otvoril razstavo, na kateri je zbranih 117 del 67 umetnikov. Med njimi tudi dela zdaj že pokojnih Ažbeta, Bernekerja, Franketa, Alojzija Gangla, Grlica, Groharja, Gvajca, Kobilčeve, Henrike Šantlove in Petra Zmitka, ki so sodelovali na takratni razstavi, a izmed živih takratnih razstavljalcev so na današnji zastopani mojster Jakopič, Jama, Repič, Stemen, Ivan Vavpotič, Vesel in Zajc. O razstavi bo »Jutro« še podrobno poročalo.

Zborovala je Unija za zaščito otrok

Nova naloga Unije: zaščita otrok v primeru vojne

Ljubljana, 31. marca
Danes dopoldne je zasedala v magistratni dvorani skupščina dravske banovinske sekcije Jugoslovenske unije za zaščito otrok. Kakor je plemenit in zlasti v teh časih še posebno pereč pomen te važne socialne organizacije, tako je bila tudi udeležba na redni letni skupščini zelo številna.

Predsednik sekcije g. dr. Oton Fetič se je v poročilu predsedstva najprej dotaknil novih nalog unije, ki je morala svoje delo v pravcu mirnodobne zaščite otrok pod vtiskom vojnega stanja zunaj v svetu preokreniti in misliti predvsem na zaščito naših otrok v primeru vojne. Otrokom je treba zmerom in povsod najprej pomagati. Nekaj se je sicer že storilo v ta namen, toda mnogo premalo. Zaščita novorojenčkov, akcija košar za otroke — to so sicer početki aktivnih akcij za pomoč otrokom, toda treba bo še dosti truda in žrtve, zlasti finančne pomoči in vsestranskega aktivnega sodelovanja nas vseh, in prvi vrsti seveda odgovornosti oblastev, občine, banovine, države. Uredba o zaščiti pred značilnimi napadi in njej sledeči pravilniki, zlasti pravilnik o postopku za zaščito otrok v primeru vojne, so postavili unijo pred nove velike in zamotne naloge. Ničesar ne moremo reči o tem, kaj nam bo prinesel jutrišnji dan, toda pribito dejstvo je, da sta prevlekla brezbriznost in spekulacija na srečo, večji greh kakor pretirana skrbnost. S tega mesta naj se čuje apel unije na vse odključne činiteљи: zaščitite našo mladino pred nevarnostmi, ki ji

grozijo v primeru nezaželenih in nepričakovanih, a vendar mogočih ali vsaj ne izključeni vojnih zapletiljav, ki utegnejo doleteti našo domovino!

Izčrpano se je bavil s podrobim delom unije v svojem poročilu tajnik g. Vojko Jagodič. Prvo konkretno delo, ki ga je sekcija izvedla v pretekli poslovni dobi, je bila prireditve otroških dni od 21. do 29. maja lanskega leta. Geslo teh otroških dni je bilo: kako naj poučimo in kako naj pomagamo kmečki materi pri odgoji in zaščiti otrok. Stranski program je obsegal tole snov: kaj bi bilo v banovini še potrebno napraviti za zaščito otrok, kmečka občina in zaščita otrok, kako naj se izpopolni delo zasebnih organizacij za zaščito otrok. Uspehi dečji dnevi so se izvedli v obširnem obsegu. Po različnih raziskovanjih, preučevanjih in rezultatih, ki jih je unija vestno zbrala, moremo trditi, da bi bilo od vseh slovenskih otrok in mladine tja do 18. leta starosti potrebnih zaščite v socialnem, zdravstvenem in vzgojnem pogledu 60%. Glede na te ugotovitve in porazdelitev prebivalstva v Sloveniji je jasno, da so na zadevi zainteresirane predvsem podeželske občine, saj štejejo naša mesta komaj 12% vsega prebivalstva. Zmerom bolj v ospredje stopa vprašanje zaščite življenjske sile slovenskega naroda. Sekcija je obrnila pozornost predvsem na visoko umrljivost dojenčkov, zaradi katere v veliki meri pada številni prirastek prebivalstva pri nas. Visoko umrljivost dojenčkov je mogoče znižati samo na ta način, da se najubožnejšim materam poročno namudi vzgojna,

zdravstvena in materialna pomoč. Prvi korak je stotila unija z razpošiljanjem otroških košar, ki se dobro obnesejo. Za nadaljevanje te prepotrebne akcije je treba seveda spet finančnih sredstev. Druga konkretna naloga, ki jo je hotela sekcija izvesti, je bila mladinska zaščitna posvečevalnica. V pretekli poslovni dobi je izdajala sekcija tudi časopis »Zaščita otrok in mladine«, ki je zbudil dosti zanimanja med javnostjo. Največja pozornost in skrb pa se je seveda posvečala zaščiti otrok v primeru vojne, in gre v tej smeri delo intenzivno naprej.

Blagajnsko poročilo navaja 72.252 dinov in izrednih dohodkov in 59.182 dinov izdatkov. Proračun izkazuje okrog 342.060 dinov dohodkov in izdatkov. Potlej se je razvila živahna debata, ki je na koncu izze-

nela v enodušno zahtevo, odnosno željo, da naj se zadeve za zeleno mizo čimprej realizirajo, kar se seveda more samo z izdatno redno finančno pomočjo odključnih činiteljev. Slednjic so bili soglasno sprejeti skoro vsi predlogi, ki so jih poslala skupščina razna društva in institucije. Tako na primer prepotrebna ustanovitev čakanice za poročne in posebnega doma za noseče matere. Akcija za otroške košare naj se nadaljuje. Posebno pozornost naj se posveča negi dojenčkov v narodno ogroženih krajih. Otroške sestre negovalci in vzgojiteljice naj pridejo v poštev pri zaščiti otrok v vojnem času. Po sprejetih predlogih in slučajnostih je predsednik zaključil vsestransko uspešno skupščino te prevážne socialne organizacije.

Nove aretacije ponarejalcev petstotakov

Preiskava v Zagrebu se vrši v največji tajnosti

Zagreb, 31. marca

Kakor po Sloveniji je tudi po Hrvatskem zbudilo razkritje družbe, ki je ponarejala petstotake, veliko senzacijo. Vse kaže, da je bila zločinca družina prav številna. Kakor smo že poročali, je bil med drugimi aretiran v Zagrebu cinkograf Stojčević in odpravljen v Maribor, kjer je bila ponarejalca centrala. Dalje je bil v Brozovi ulici, kjer so našli razne stroje, aretiran Konrad Bežjak, po rodu iz Slovenije je poleg njega sprejel dve osebi, ki sta bili osumljeni sodelovanja. Njunih imen policija ni hotela izdati, dokler se ni dogodila njuna krivda. Sta to avtomehaničar Franjo Galič in njegova žena Pavla.

Oba sta v svojem okolišu ugledna občana. Galič najbrž ni član ponarejalce družbe v ožjem smislu besede, temveč je samo dal svojo garažo v Brozovi ulici ponarejalcem v najem. Seveda je moral vedeti, da se je v garaži opravljalo delo, ki je bilo v navskrižu s paragrafi.

Oblastva nadaljuje preiskavo v največji tajnosti. Zato se niti ne ve, kdo vse je še bil aretiranih. Prav tako še ni znano, koliko ljudi so aretirali v Sloveniji. Bežjak je pri zaslišanju precej trdovraten in izjavlja, da je ponarejal čisto sam in da ni imel tovarišev. To pa je že na prvi mah neverjetno, ker takega dela brez pomočnikov ni mogel opravljati.

Epilog krvave ljubezenske žaligre

Sodišče v Dubrovniku je oprostilo Nado Mandičevo, ki je bila obtožena, da je vzela denar samomorilcu

Dubrovnik, 31. marca

Pred dubrovnikiškim okrožnim sodiščem je dobila v petek svoj epilog ljubezenska žaligra, ki se odigrala lani 9. novembra v sobi dubrovnškega hotela Imperiala. Nemški emigrant Josef Elias je tedaj z revolverjem obstrlel manekenko Nado Mandičevo, znano tudi v Ljubljani, nato pa je v prepričanju, da jo je usmrtil, izvršil samomor.

Elijas je bil trgovec v Dresdenu in je emigriral v Jugoslavijo l. 1936. V Zagrebu se je spoznal z manekenko Mandičevo. Zaljubljen se je vanjo, čeprav je bil mnogo starejši od nje, in jo hotel vzeti za ženo. Mož je celo prestopil v pravoslavno vero. Prizadeval si je na vse načine, da bi jo pridobil za poroko, a Mandičeva se ni dala pregovoriti. Zaradi tega ji je večkrat grozil, da jo bo ubil.

Ko je odpotovala v Split, je bil Elias v njo in ji je predlagal, da bi skupaj potovala v Dubrovnik. Mandičeva je na to pristala in sta se potem v Dubrovniku nastanila v hotelu Imperialu, kjer sta vzela dve sobi. Usodno noč, ko se je

Mandičeva že pripravljala, da leže spat, je potrkala na njena vrata. Elias in jo poprosil, naj ga pusti v sobo, ker ji mora povedati nekaj zelo važnega. Ko ga je spustila v sobo, je držal v levici ročno torbico, a v desnici je nekaj skrival za hrbtom. Vprašala ga je, kaj želi in rekel ji je, da želi njen končen odgovor glede poroke. Mandičeva ga je zavrnila, in ko je zagrozil, da se bo ubil, ga je šli vprašala, kaj ji bo po smrti zapustil.

»Torej,« je rekel Elias, potegnivši iz žepa 15 bankovcev po tisoč dinarjev. Nato ji je vrnil bankovce v obraz. Mandičeva se je sklonila, da pobere denar, a Elias je z revolverjem ustrelil vanjo in jo zadell v levo stran obraza, zatem pa je ustrelil sebe v senec in obišel mrtev. Ko se je Mandičeva spet zavedla, je dala denar v svojo torbico. Pri preiskavi so ugotovili, da je bil denar krvav, zaradi česar so jo obtožili, da je oplenila mrtvega Eliasa. Bila je nedavno obsojena na tri mesece zapora pogojno za dve leti. Na njeno pritožbo se je zdaj razprava ponovno vršila in je sodišče Mandičevo oprostilo vsake krivde.

Tragična smrt bolehalčevega delavca

V nerazsodnem stanju se je obesil

Selca, 31. marca

Delavec Franc Luznar, znan v vsej soseščini pod imenom Ilič, je imel svoje stanovanje v Selah v podstrešni sobici hiše, ki je last njegove matere Lucije. Pred dvema letoma je bil padel Luznar z voza in od tedaj je zmerom težil o hudih bolečinah v glavi. Hude poškodbe, so vplivale nanj že takrat toliko, da so Luznarju zdravniki odločno svetovali, naj se odreče alkoholnim pijačam. Dve leti mož res ni pokusil pijače, zadnje čase pa je zdaj pa zdaj spet segeel po kozarecu. V četrtek je Luznar kakor običajno še opravljal svoje delo. Zaposlen pri posestniku Matiji Brtončlju je prišel opoldne h kosilu kakor ponavadi, sredi popoldneva pa je šel z doma, češ, da gre k brivcu. Čez dobro uro je bil že nazaj. Prinesel je s seboj stekleničko žganja. Šel je nato s svojo sobo in nihče več ga ni videl živega.

Vse kaže, da mu je malenkost zaužite pijače vzela razsodnost, da je šel in se obesil. Mrtvega je našla mati večeraj zjutraj. Stopila je namreč na podstrežje po seno, da nakrmi krave, pa je nenadno zadela sina, visečega na vrvi. Takoj je poklicala sosedo, ki so prerezali vrvi, a je bila vsa pomoč zaman. V Selca so pri-

speli tudi orožniki iz Železnikov. Tragična smrt je zbudila sočustvovanje s hudo prizadeto materjo.

Strašna nesreča pri slamoreznici

Celje, 31. marca

Ko je 38-letna posestnica žena Marija Zajčeva na Svetju nad Celjem v petek popoldne rezala na slamoreznici, jo je stroj zagrabil za krilo in potegnil k sebi. Potegnili jo je lase z glave in posnelo vso kožo na obrazu, pri čemer ji je odtrgalo nos, ustnice in eno oko. Vso razmesarjeno so prepeljali v bolnišnico.

Mariborski šahovski klub premagal železničarja

Maribor, 31. marca

Danes se je vršila v kavarni Centrala šahovska tekma med Mariborskim šahovskim klubom in šahovsko sekcijo železničarja. ki se je končala z zmago Mariborskega šahovskega kluba 5:3. Revanžna tekma bo prihodnje nedeljo. Tekmovanje spada v okvir prvenstvenega tekmovanja Slovenske šahovske zveze.

Ponedeljska križanka

1	2	3	4	5	6	7
		8			9	
10			11		12	13
		14	15	16	17	
		18			19	
20			21			
		22	23			
24	25	26			27	
	28	29		30		
	31	32	33			
34						

BESEDE POMENIJO

Vodoravno: 1. prebivalec svetopisemskega mesta, 8. časovna enota, 9. kratica za denarno enoto, 10. zli duh, tudi besnost, 12. nevarno obolenje, 14. osebnii zaimek, 15. vbodljaj, tudi točka pri računanju rezultatov na tekmah, 17. dialektična oblika za kaj (tudi ki, ker, da), 18. premožen. 20. ime svetopisemskega brata, 21. vrsta igre, 22. iz lesa, 24. medmet, 26. veznik, 27. egipčevsko božanstvo, 28. nejasen glas, šunder,

30. spanje v srbohruvaščini, 31. posledica ognja, 33. sorodnik, 34. neroden človek.

Navpično: 2. mesto v Arabiji, 3. globok glas, vrsta instrumenta, 4. veznik, 5. predlog, 6. obrazilo, 7. sličn, 10. premožen človek, 11. najvišje bitje, 13. prebivalec evropskega mesta, 15. dialektična oblika za bolan, 16. perzijski kralj, 18. vrsta barve, 19. tujka za polt, 23. veznik, 25. bridko, močno, 27. domača oblika moškega krstnega imena, 29. migljaj, 30. odposlanec, 32. kratica za mestno občino, 33. predlog v italijanščini.

REŠITEV ZADNJE KRIŽANKE:

Vodoravno: opozoriti, Tisa, atom, Ana, dne, vo, bub, en, Solun, Miridit, kipeč, d. g., san, se, era, ata, sova, omot, Abesinija. Navpično: otava, Pino, osa, za, Ra, itd., Tone, imena, tulipan, Boris, buden, sik, nič, Odesa, beata, grob, stoj, ave, ami, as, on.

Troje knjižnih nagrad

si po naklonjenosti žreba dele: Julij Kleinstein, Ljubljana VII, Samova ulica 4, Marica Miklavčičeva, Loke 413, Trbovlje, in Sabina Dobravčeva, Račvoljica 100.

Vse reševalce naše nagradne križanke vnovič opozarjamo, da pridejo p žrebanju v poštev samo one v pravi česu poslane pravilne rešitve, ki so znisane v izrezku križanke iz našega lista.